

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Preference zaměstnání studentek a studentů ekonomických oborů
v České republice a zahraničí**

Vypracovala: Bc. Karolína Brůžková

Vedoucí práce: doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

České Budějovice 2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Karolína BRŮŽKOVÁ**
Osobní číslo: **E11001**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Řízení a ekonomika podniku**
Název tématu: **Preference zaměstnání studentek a studentů ekonomických oborů v České republice a zahraničí**
Zadávací katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce si klade za cíl zjistit, jaké jsou představy studentek a studentů ekonomických oborů v České republice a zahraničí o jejich budoucím zaměstnání a možnostech uplatnění se na trhu práce. V rámci terénního sběru dat formou dotazníkového šetření budou osloveni studentky a studenti ekonomických oborů v ČR a zahraničí a následně bude provedeno srovnání jejich názorů. Teoretická východiska spolu s praktickou částí práce budou základnou pro diskusi a možné návrhy řešení.

Metodický postup:

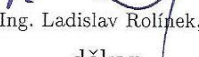
1. Studium odborné literatury - analýza a komparace odborných názorů týkající se terciárního vzdělávání v souvislosti s možností uplatnění absolventů na trhu práce.
2. Praktická část práce - terénní sběr dat u studentek a studentů ekonomických oborů v ČR a zahraničí pomocí dotazníkového šetření.
3. Analýza dat získaných terénním šetřením.
4. Závěry a obecná doporučení.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60-80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

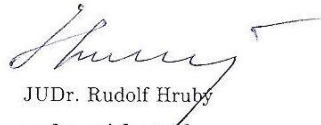
Bílá kniha terciárního vzdělávání. Praha: MŠMT, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8.
Giddens, A.: Sociologie. Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7203-124-4.
Langer, T.: Efektivní vzdělávání pro trh práce. Praha: Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, 2011. ISBN 978-80-904531-1-1.
Mazouch, P., Fischer, J.: Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-380-6.
Sirovátka, T., Mareš, P.: Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: FSS MU, 2003. ISBN 80-210-3048-8.
Slaný, A. a kol.: Konkurenceschopnost a stabilita. Brno: ESF MU, 2010. ISBN 978-80-210-5336-6.
Další odborná literatura a periodika vztahující se k tématu.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.**
Katedra sociální práce

Datum zadání diplomové práce: **7. února 2012**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
VČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
KATEDRA SOCIÁLNÍ PRÁCE
L.S.

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 13. března 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 30.04.2014

.....

Bc. Karolína Brůžková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především paní doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D., vedoucí diplomové práce, za cenné rady, odbornou pomoc a velice vstřícný přístup při zpracování této práce.

Bc. Karolína Brůžková

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Přehled literární tematiky.....	5
2.1 Problematika volby povolání.....	5
2.1.1 Sociální procesy spojené s profesí.....	5
2.1.2 Vliv rodiny na jedince při výběru povolání.....	7
2.2 Vývoj vzdělanostní úrovně v ČR.....	8
2.2.1 Terciární vzdělávání.....	8
2.2.2 Terciární vzdělávání v ČR.....	9
2.2.3 Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání.....	10
2.2.4 Cíle zaměstnanosti EU.....	12
2.3 Studenti vysokých škol v ČR.....	13
2.3.1 Absolventi terciárního vzdělávání v ČR.....	14
2.3.2 Přechod absolventů na trh práce.....	15
2.3.3 Shoda mezi dosaženým vzděláváním a vykonávaným povoláním.....	16
2.3.4 Nezaměstnanost absolventů.....	18
2.3.5 Studenti ekonomických oborů.....	20
2.3.6 Studenti Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity.....	20
2.3.7 Srovnání vysokých škol.....	21
3. Metodika výzkumu.....	22
3.1 Vymezení základních pojmů.....	22
4. Prezentace výsledků.....	24
4.1 Zaměření dotazníkového šetření.....	24
4.2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	24
4.3 Analýza a interpretace výsledků výzkumu.....	26
5. Diskuse.....	42
6. Závěr.....	49

7. Summary	51
8. Seznam použitých zdrojů	52
9. Seznam Grafů.....	56
10. Seznam Tabulek.....	57
11. Přílohy.....	58

1. Úvod

Kdy vlastně nastává volba povolání a uvědomění si jedince jaké zaměstnání a funkci chce vykonávat? Na tuto otázku není vůbec lehké odpovědět. Tento proces je delší, než se na první pohled může zdát. V životě jedince nastává několik přelomů a období, kdy se otázka volby povolání/zaměstnání řeší více než v ostatních obdobích. Volba povolání se poprvé začíná řešit s ukončením základní školy, kdy se jedinec za pomoci sociálních skupin, které ho obklopují, rozhoduje, čím se v jeho životě chce zabývat a jakou cestou se bude ubírat. Tato otázka se znovu opakuje při ukončování středoškolského a vysokoškolského vzdělávání. Vzdělání jedince se s postupem času začíná specializovat na různé obory. Přesto si všichni absolventi primárního, sekundárního, ale i terciárního vzdělávání kladou otázku, kde by chtěli pracovat a co by mělo být náplní jejich práce.

Volba povolání hraje více než důležitou otázku v životě jedince a udává směr celému profesnímu životu tohoto jedince. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla vybrat si za téma diplomové práce preference zaměstnání studentů. Z důvodu mého studia na Ekonomické fakultě a vycestování na krátkodobý zahraniční studijní pobyt jsem se zaměřila na cílovou skupinu studentů ekonomických oborů a to jak z České republiky, tak ze zahraničí. Práce bude zaměřena na analýzu výsledků dotazníkového šetření, které budou sestaveny pro tuto práci. Výstupy práce budou porovnány s výsledky výzkumů jiných autorů, institucí a organizací. Výsledky zkoumání budou shrnuty do souhrnného pohledu na oblasti, které souvisí s představami o budoucím zaměstnání, podniku a funkci v organizaci. Dále se tyto výsledky budou porovnávat se současnou situací na trhu práce. Neboť vývoj vzdělávání je úzce spojen s vývojem situace na trhu. Tyto sféry jsou propojeny a jedna druhou ovlivňují.

V první části je pomocí odborné literatury shrnuta problematika volby povolání, vývoj vzdělanostní úrovně v České republice, náhled na studenty vysokých škol a jejich přechod na trh práce. Řešena je také otázka nezaměstnanosti absolventů a celkový přehled o aktuální situaci na trhu práce pro absolventy vysokých škol.

Druhá část je zaměřena na samotný výzkum a na analýzu výsledků tohoto dotazníkového šetření. Otázky byly směřovány do několika sekcí, které se zabývaly odvětvím a oblastí ve které mají zájem studenti pracovat, shodu této oblasti se shodou vystudovaného oboru, zhodnocením reálných možností ohledně uplatnění se na trhu

práce, představ o konkrétním budoucím zaměstnání. Dalšími oblastmi byly mobilita studentů, charakteristika (především typ a velikost) podniku, ve kterém respondenti preferují pracovat.

Cílem práce je zjištění představ a preferencí studentek a studentů ekonomických oborů v České republice a vybraných států Evropy o jejich budoucím zaměstnání a možnostech uplatnění se na trhu práce. Cílem je rovněž provést analýzu a komparaci odborných názorů týkající se terciárního vzdělávání v souvislosti s možností uplatnění absolventů na trhu práce a na základě analýzy a syntézy aktuálních odborných zdrojů popsat problematiku zaměstnanosti absolventů.

Práce bude zaměřena jako pilotáž, neboť pro analýzu vypovídající hodnoty by bylo potřeba velké množství vrácených dotazníků od studentů všech ekonomických oborů v ČR a velké množství reprezentantů z různých vysokých škol v odlišných evropských zemích. To by bylo omezením práce pro tuto práci, protože by bylo těžké získat odpovědi zahraničních studentů v takovémto množství.

2. Přehled literární tematiky

2.1 Problematika volby povolání

„Pojem „volba povolání“ se v posledních letech používá s různým významem. Zahrnuje již samotnou výchovu k volbě povolání, rozhodování o konkrétním povolání, popřípadě výběr střední školy v posledním ročníku základní školy, hledání konkrétního zaměstnání u konkrétního zaměstnavatele, nebo rekvalifikaci na jiné povolání. Všechny tyto kroky spolu souvisí a různě na sebe navazují. V konečném důsledku vytvářejí profesní dráhu jedince. Volba povolání zásadním způsobem ovlivňuje úspěšnost člověka nejen na jeho profesní dráze, ale do jisté míry i v celém jeho životě“ (Jansová, 2004).

Správná profesní orientace má na člověka dalekosáhlý vliv a významně ovlivňuje jeho budoucnost. Vhodně umístěný jedinec má předpoklady být vyrovnanou osobností, s pocitem samostatnosti a společenské hodnoty své práce, má pocit sociální jistoty, který brání negativním depresivním prožitkům, neurotizaci a porušení stability osobnosti. Takový člověk může usilovat o zdravou seberealizaci, má předpoklady pro vyrovnaný rodinný život, je schopen zabezpečit své děti atd. Není-li profesní zaměření dořešeno, objevují se disharmonie možností a povinností, nespokojenost s prací, neklid, nejistota, konfliktní situace a pocity méněcennosti (Hlad' o Petr, 2008).

2.1.1 Sociální procesy spojené s profesí

„Významným momentem v životě člověka je otázka spojená s rozhodováním o směru jeho budoucí orientace. Jinými slovy: jde o proces volby profese a povolání. Na volbě profese se podílí celá škála aspektů. V podstatě jde o důležitý socializační moment, který je zpravidla charakteristický interakcí s jinými lidmi či institucemi. Tyto instituce či jedinci pomáhají zprostředkovat informace nezbytné k rozhodnutí o začlenění do významné dimenze sociální reality, kterou je oblast lidské práce. Z hlediska jednotlivce dobrá volba práce vede k osobnímu uspokojení a seberealizaci“ (Nový Ivan, Surynek Alois, 2002).

„Práce má řadu sociálních aspektů a souvislostí. Sociální aspekty pracovní činnosti spočívají v tom, že pracující člověk formovaný společenským působením vstupuje prostřednictvím práce do vztahů s druhými lidmi, používá při ní prostředků, které jsou

výsledkem pracovní činnosti druhých lidí, a uspokojuje na jejím základě řadu svých sociálních potřeb. Práce má své místo v systému společenských hodnot a má nikoliv individuální, ale skupinový charakter“ (Nový Ivan a kol., 1997).

Volbu práce ovlivňuje několik faktorů. **Jednotlivec** sám, který je v tomto procesu hlavním aktérem, formuje své stanovisko pomocí shromažďování informací, jejich vyhodnocování a utvářením si postojů k získaným poznatkům. **Rodina**, jako primární sociální skupina. Jejím prostřednictvím tak jedinec získává informace o povoláních a zběžnou představu o obsahu určitých profesí. Sledováním postojů jednotlivých členů rodiny k povoláním si vytváří i svá vlastní hodnocení a stanoviska (Nový Ivan, Surynek Alois, 2002). Vliv rodiny na jedince je blíže popsán v podkapitole 2.1.2 Vliv rodiny na jedince při výběru povolání.

Škola, podobně jako rodina, ve velké míře přispívá k utváření postojů k jednotlivým druhům profesí a povolání. Prostřednictvím různých forem studia vytváří samostatný vzdělávací systém základní předpoklady pro získání celého komplexu poznatků o různých druzích profesí. Formování postojů pod vlivem školní přípravy je na rozdíl od působení rodiny procesem plánovitým, záměrným, společensky cíleným. Dalšími faktory jsou **poradenská centra, sdělovací prostředky a neformální skupiny**, tedy vrstevníci, přátelé a známí (Nový Ivan, Surynek Alois, 2002).

Profesní příprava je další fází procesu, která následuje po rozhodnutí, jakou profesí zvolit. Příprava na výkon profese znamená především předávání znalostí, osvojování a nácvik dovedností nezbytných k úspěšné realizaci pracovních činností charakteristických pro danou profesi. Jak vyplývá z trendu sociálně-ekonomického vývoje společnosti, nároky na profesní přípravu nového typu pracovníka neustále narůstají. Rozšiřování komunikačních možností, globalizace téměř všech oblastí sociálního života, růst sociální mobility a celá škála dalších faktorů se významně promítají i do obsahu studijních programů pro přípravu na jednotlivé profese (Nový Ivan, Surynek Alois, 2002).

Samotný výkon profese s sebou nese i nutnost vytvoření specifického komplexu sociálních norem či sociálních institucí, které se stávají důležitými modely či vzorci pro regulaci tohoto typu sociálních vztahů. Profesní dráha, resp. realizace povolání v rámci současných sociálních systémů mnohdy nebývá přímočarým procesem. Jak naznačuje dynamika sociálně-ekonomického vývoje, rozvoj vědy a techniky staví často jedince

v produktivním věku před rozhodnutí změnit povolání (Nový Ivan, Surynek Alois, 2002).

2.1.2 Vliv rodiny na jedince při výběru povolání

Při zaměření se na problémy spjaté s volbou povolání, je více než nutné zabývat se rovněž vlivem rodiny, neboť hraje značnou roli při rozhodování. Je důležité položit si otázku: Jaký vliv má rodina na jedince a jak tohoto jedince ovlivňuje? „Rodina je primární skupinou, kterou si sice nevybíráme, ale vztahy v ní jsou pro každého tím nejvýznamnějším a široce i hluboce formujícím sociálním prostředím. Rodina je místem dynamického uspokojování či frustrace řady potřeb a stálým zdrojem životních zkušeností i poznatků“ (Čačka Otto, 2000).

„Rodina, resp. rodinná tradice zachovat kontinuitu určité profese, může v některých případech sehrát významnou roli při formování postojů k budoucí profesní dráze. Jak je zřejmé, hodnotový systém rodiny, tradice a profesní orientace členů rodiny jsou významnými činiteli, které působí na utváření postojů důležitých pro volbu povolání“ (Nový Ivan a kol., 1997).

Projekce rodičů prostřednictvím dětí potvrzuje taktéž Daňková Eva ve své bakalářské práci (2011) „Každý rodič má také určité představy čím jeho dítě bude, ale tato představa nebo přání může být i příčinou neúspěchu a nechuti studovat. Představy rodičů někdy vychází i z jejich vlastní ctižádosti, nenaplněných vlastních představ o svém povolání a dalších důvodů. Jsou to samozřejmě vždy rodiče, kteří by chtěli pro dítě „to nejlepší“. Většinou vychází ze svých zkušeností, někdy i ze svých neúspěchů a může se stát, že se prostřednictvím svých dětí realizují a kompenzují si svoje nedostatky. Děti takových rodičů si potom jejich vlivem musí vybrat i školu a povolání, pro které se nehodí a které je nemusí bavit“.

„Na druhé straně i ekonomické možnosti rodiny, stupeň prestiže jejího sociálního statusu mohou být dalšími podnětnými činiteli, které se na volbě vlastní budoucí profese a povolání podílejí. Jak bylo naznačeno, směry působení rodinného vlivu mohou nabývat různých forem. Je-li forma tohoto druhu sociálního učení příliš direktivní a autoritářská, může v některých případech způsobit konflikt zájmů. Ten pak může vyústit i v podcenění, či naopak přecenění schopností jedince a následně k chybné volbě, která má řadu negativních psychologických a sociálních aspektů“ (Nový Ivan a kol., 1997).

„Vztah mezi vzděláním rodičů a vzděláním jejich potomků je v České republice podle údajů z výzkumu z roku 2007 velmi silný. Mladí lidé, kteří dosáhli vysokoškolské úrovně vzdělání, mají rodiče vysokoškoláky mnohem častěji, než ti, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je střední nebo základní. Alespoň jednoho z rodičů vysokoškoláka jich mělo téměř dvě pětiny. Naproti tomu absolventi bakalářského studijního programu měli alespoň jednoho rodiče vysokoškoláka v jednom ze čtyř případů“ (Zelenka Martin, 2008).

Vlivem rodičů nejsou ovlivněni pouze studenti, kteří nastupují do sekundárního vzdělávání, ale rovněž studenti terciárního vzdělávání. Jak vyplynulo z ankety Vysoké školy obchodní v Praze, studenti se při výběru vysoké školy nejčastěji řídí radami svých rodičů. Odpovědělo tak celkem 43 % dotázaných. Třicet šest procent studentů se rozhoduje pouze podle sebe (Studentské finance, 2011).

2.2 Vývoj vzdělanostní úrovně v ČR

„Vzdělanostní úroveň v České republice lze v celkovém pohledu z určitých hledisek hodnotit kladně, protože dlouhodobě docházelo k růstu kvalifikační úrovně obyvatel jako celku. S ohledem na zajištění kvalifikované pracovní síly, zejména pro průmyslovou výrobu, bylo poskytováno velkému podílu obyvatelstva vzdělání v učebních oborech, zájem o středoškolské maturitní a zejména vysokoškolské vzdělání byl však omezován nízkými počty přijímaných žáků. Česká republika má tedy velmi nízký podíl obyvatelstva s pouze základním vzděláním či bez vzdělání, na druhé straně proporce vzdělanostní struktury zaměstnaných, zejména podíl pracovníků s terciárním vzděláním, zdaleka neodpovídají struktuře, která je obvyklá ve vyspělých západoevropských zemích. I když je od začátku 90. let snaha uvedený deficit vyrovnat, rychlejší nárůst pracovníků s vysokoškolským vzděláním omezují nedostatečné kapacity institucí poskytující vysokoškolské vzdělání“ (Vojtěch Jiří a kol., 2003).

2.2.1 Terciární vzdělávání

„Vysokoškolské vzdělávání je hybnou silou hospodářského růstu, cestou k vyšší životní úrovni a novým příležitostem. Vysokoškolské vzdělávání je třeba reformovat tak, abychom mladým lidem poskytli znalosti a dovednosti, jež potřebují k naplnění

svého potenciálu profesního růstu a zaměstnatelnosti,“ zaznělo z úst eurokomisařky Androuly Vassiliou (Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii, 2011).

„Evropa – stejně jako další rozvinuté země světa – kráčí ke společnosti znalostí a pro ekonomiku i společnost je proto efektivní systém terciárního vzdělávání stále důležitější. Uvedené tendence se odrážejí v požadavcích na absolventy¹ vysokých škol, o nichž se předpokládá, že ve společnosti obsadí klíčové pozice. Vysokoškolští odborníci potřebují získat, udržet si a dále rozvíjet nejen vysoce specializované odborné znalosti a dovednosti vyžadované po kvalifikovaných profesionálech, ale zároveň se u nich velmi často očekává dostatečná pružnost a přizpůsobivost (funkční flexibilita a adaptabilita) – schopnost a ochota přijímat změny a výzvy v oblastech, které nemusí být bezprostředně spjaty s obory a vzdělávacími programy, které vystudovali. Stále více se od nich požaduje rovněž samostatnost, inovační a tvůrčí přístup k řešení problémů a dobré zvládnutí managementu znalostí. Již téměř za standard se pokládá schopnost řídit týmy a pracovat v nich. Společnost znalostí vyžaduje nový druh vysokoškolsky vzdělaného pracovníka: flexibilního odborníka“ (Univerzita Karlova – Středisko vzdělávací politiky, 2013).

2.2.2 Terciární vzdělávání v ČR

„Terciární vzdělávání zaznamenalo v České republice posledních dvaceti let obrovský rozmach. V porevolučním období začaly vznikat nové vysoké školy a stávající školy začaly otevírat nové programy a přijímat stále více studentů. Terciární vzdělávání začaly postupně nabízet i vyšší odborné školy. Navíc s přechodem na Boloňskou strukturu² začaly vysoké školy přijímat studenty do bakalářských studijních programů, které jsou kratší a dávají studentům vyšší šanci na jejich ukončení, než je tomu v dlouhých magisterských studijních programech“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012).

¹ Na základě dohody MPSV a MŠMT je absolventem osoba, která je registrovaná na úřadu práce k určitému datu a doba od ukončení úspěšného studia nepřekročila dva roky.

² Terciární vzdělávání je rozděleno na bakalářské, magisterské a doktorské studium.

„Terciární sektor vzdělávání se člení na vzdělávání vysokoškolské (ISCED 5A a 6)³ a vyšší odborné (ISCED 5B). K tomuto vzdělávání se uchazeč kvalifikuje získáním středního vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 3A) a splněním požadavků přijímacího řízení stanovených příslušnou institucí“.

„Vysokoškolské vzdělávání se uskutečňuje na vysokých školách, které jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Vysokoškolské vzdělávání má třístupňovou strukturu:

- *bakalářský studijní program* (ISCED 5A), v délce 3–4 roky,
- *magisterský studijní program* (ISCED 5A), v délce 1–3 roky, resp. 4–6 let v případě programů nenavazujících na bakalářský program (nestrukturované studium),
- *doktorský studijní program* (ISCED 6), v délce 3–4 roky“.

„Vysoké školy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Všeobecným cílem vysokoškolského vzdělávání je poskytnout studentům odpovídající profesní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou práci, podílet se na celoživotním učení, přispívat k rozvoji občanské společnosti a rozvíjet mezinárodní, zvláště evropskou spolupráci jako podstatnou dimenzi všech činností. Svého cíle dosahují těsným spojením výuky s vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činností“.

„Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve vzdělávání středním a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Je chápáno jako profesní“ (EURYPEDIA, 2012).

2.2.3 Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání

Je zřejmé, že každý stát má svůj systém vzdělávání a mezi těmito jednotlivými systémy a studijními programy nastává určitá diference, která je ovlivněna mnoha

³ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED (International Standard Classification of Education). Klasifikace ISCED 1997 má 7 úrovní vzdělávání (0 až 6), které mohou mít vnitřní členění A až C. ISCED 0 – Preprimární vzdělání, ISCED 1 – Primární vzdělání, ISCED 2 – Nižší sekundární vzdělání, ISCED 3 – Vyšší sekundární vzdělání, ISCED 4 – Postsekundární neterciární vzdělání, ISCED 5 – Terciární vzdělání - první stupeň, ISCED 6 – Terciární vzdělání - druhý stupeň (ČSÚ,2008).

faktory. Na značnou rozdílnost upozorňoval i známý britský sociolog Anthony Giddens (2009) a to hned v několika oblastech např. ve financování školství, „standardních parametrech“ pro jednotlivé univerzity, v druzích diplomů a dalších oblastech. V dnešní moderní společnosti je potřeba zmenšit tyto rozdíly mezi jednotlivými státy a standardizovat vysokoškolské studijní programy.

Boloňským procesem⁴ byl zahájen Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (European Higher Education Area – EHEA), ve kterém si studenti mohou vybrat ze široké a transparentní škály vysoce kvalitních kurzů a těžit z volného pohybu a spravedlivého uznávání kvalifikace a vzdělávání v celém prostoru EHEA (European Commission - Education & Training, 2013). „Boloňský proces se vyvinul ze snahy ministrů odpovědných za vysoké školství vnést pořádek do rozsáhlé škály struktur, systémů a titulů, které existují“. „Zároveň vnést fungující efektivní postup uznávání studia, diplomů a dalších náležitostí“ (Evropská komise: Zastoupení v České republice, 2009). Boloňská reforma z června 1999 dala do pohybu řadu reforem nezbytných k vytvoření konkurenceschopnějšímu, atraktivnějšímu, kompatibilnímu a srovnatelnému školství nejen pro Evropany, ale i pro občany ostatních zemí (European Commission - Education & Training, 2013).

„Zemím Boloňského procesu se podařilo vytvořit systém národních systémů s poměrně harmonizovanou architekturou studia řešenou ve třech stupních – bakalářském, magisterském a doktorském“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013). Tyto stupně vysokoškolského vzdělávání jsou první hlavní prioritou Boloňského procesu. Následuje priorita zajišťování kvality a poslední prioritou je uznávání kvalifikace a doby studia (Evropská komise: Zastoupení v České republice, 2009).

Podle komuniké z Lovaně⁵ se zástupci ze 46 zemí dohodli a schválili několik priorit pro období 2010-2020, které mají dopomoci k dalšímu zlepšení vyššího vzdělávání. Těmito prioritami jsou:

- Sociální dimenze: rovný přístup ke studiu a vyšší úspěšnost v dokončení

⁴ Boloňský proces je dohoda mezi 47 evropskými i mimoevropskými státy, která má za cíl zvýšit dostupnost, přitažlivost a kvalitu vysokoškolského vzdělávání.

⁵ Konference evropských ministrů odpovědných za vysoké školství - Lovan, 28. – 29. května 2009. Shromáždění ministrů za účelem posouzení a dosažení cílů v Boloňském procesu. A rovněž za účelem stanovení priorit pro EHEA.

- Celoživotní učení
- Zaměstnatelnost
- Vzdělávání zaměřené na studenty a vzdělávací mise vysokoškolského vzdělání
- Vzdělávání, výzkum a inovace
- Mezinárodní otevřenost
- Mobilita
- Sbírání dat k monitorování v dosahování cílů
- Vícedimenzionální nástroje pro transparentnost
- Financování (The Bologna Process 2020, 2010).

2.2.4 Cíle zaměstnanosti EU

„V rámci strategie zaměřené na mladé (EU Youth Strategy 2010-2018⁶) a v rámci všeobecné strategie Evropy 2020⁷, byly definovány následující cíle týkající se zaměstnanosti a vzdělávání mladých (klíčovým termínem pro jejich dosažení je rok 2020):

- **Podíl předčasných odchodů ze vzdělávání by měl být nižší než 10 %**

Podíl předčasných odchodů je měřený jako podíl 18–24letých, kteří už opustili vzdělávací systém a dosáhli nejvýše základního nebo nižšího středoškolského vzdělání (tzn. nemají ani výuční list). V České republice je přibližně 5 %, čili třikrát menší než v průměru EU 27 (14,1 %).

- **Alespoň 40 % lidí ve věku 30–34 let by mělo mít úplné terciární vzdělání**

V České republice má v současnosti vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání pouze 20 % lidí ve věku 30–34 let. V celkovém průměru je v EU 27 podíl terciárně vzdělaných mladých lidí výrazně vyšší, a to 33,6 %. Hůře než Česká republika jsou na tom pouze Itálie, Malta a Rumunsko. Na Slovensku má terciární vzdělání 22,1 % mladých lidí.

- **75 % populace ve věku 20–64 let by měla být zaměstnána**

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:311:0001:0011:EN:PDF>

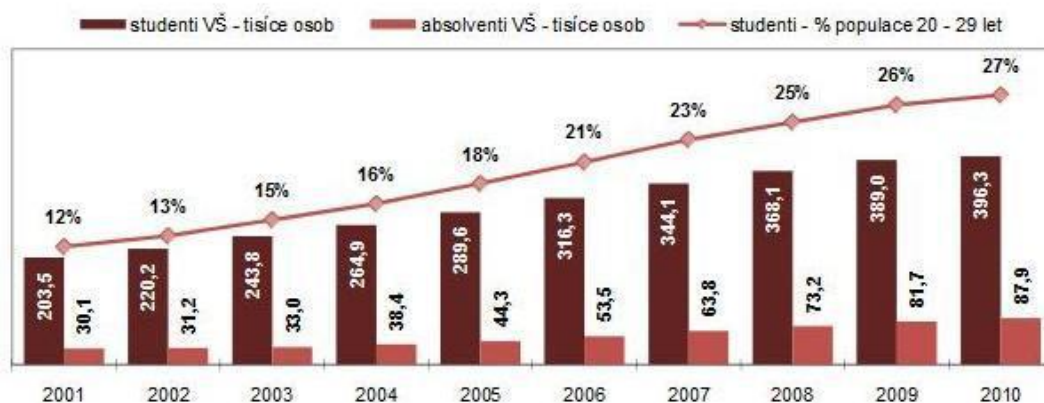
⁷ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

V indikátoru zaměstnanosti je Česká republika (se 70,4 %) blíže splnění cíli než řada jiných členských států, jak ukazuje průměr EU (68,6 %). Pod průměrem EU jsou všechny ostatní postkomunistické státy a některé středomořské státy. V posledních letech však v důsledku ekonomické krize podíl zaměstnaných mírně klesá a vzhledem k nízkému tempu předpokládaného hospodářského růstu nelze očekávat výrazný růst zaměstnanosti“ (Vojtěch Jiří, Chamoutová Daniela, 2012).

2.3 Studenti vysokých škol v ČR

„Od roku 2001 do roku 2010, počet studentů vysokých škol (bakalářské, magisterské a doktorské studium) v České republice neustále narůstal až na současných téměř 400 tisíc. Počet studentů na vysokých školách v tomto období vzrostl téměř dvojnásobně a to z hodnoty 204 tisíc studentů v roce 2001. Pokud vztáhneme studenty na populaci osob ve věku 20 - 29 let, zjistíme, že v tomto věku studovala v roce 2010 vysokou školu více jak čtvrtina populace. Oproti roku 2001, kdy bylo mezi osobami ve věku 20 - 29 let 12 % vysokoškolských studentů, tak vzrostl jejich podíl o patnáct procentních bodů. Výrazněji, než počet studentů celkem, rostl počet studujících žen, těch bylo na počátku sledovaného období 98 tisíc a v roce 2010 více jak 221 tisíc, jejich počet se tedy více jak zdvojnásobil, konkrétně se jednalo o nárůst o 125%. Na celkovém počtu vysokoškolských studentů zaujímaly v roce 2010 ženy podíl 56 % a měly mírnou převahu nad studujícími muži. Od roku 2001, kdy bylo mezi studenty 48 % žen, se tak jejich zastoupení mezi studenty vysokých škol zvýšilo“ (ČSÚ, 2012). Vývoj počtu studentů je zobrazen v Grafu 1.

Graf 1 Studenti a absolventi vysokých škol v ČR

Zdroj: ČSÚ, 2012

2.3.1 Absolventi terciárního vzdělávání v ČR

„Stejně jako narůstá v průběhu let počet studentů vysokých škol, dochází samozřejmě i k nárůstu počtu jejich absolventů. V roce 2001 absolvovalo vysokou školu v České republice více jak 30 tisíc studentů a v roce 2010 jich bylo již 88 tisíc. Tento výrazný nárůst počtu absolventů může být do jisté míry způsoben tím, že od roku 2001 se magisterský stupeň vzdělávání rozdělil na stupně dva a velká část absolventů bakalářského stupně dále pokračuje studiem stupně navazujícího magisterského. Zastoupení žen na absolventech vysokých škol je po celé sledované období více jak 50 %, s tím, že v roce 2001 tvořily ženy na všech absolventech 51 % a o 9 let později, v roce 2010, již 60 %. Z faktu, že je dlouhodobě vyšší zastoupení žen mezi absolventy vysokých škol než mezi studenty, by se dala usuzovat jejich vyšší úspěšnost při dokončování vysokoškolského studia“ (ČSÚ, 2012). Stejně jako počet studentů je rovněž i vývoj počtu absolventů zobrazen na Grafu 1.

Zvyšování počtů studentů terciárního vzdělávání je potvrzeno i podkladovou analýzou pro Bílou knihu terciárního vzdělávání⁸ (2007): „Studium na vysokých školách absolvuje čím dále tím více studentů, i když jejich nárůst zatím není tak rychlý, jako tomu je v případě poprvé zapsaných a v případě celkového počtu studentů – v hodnotách ukazatele se zde projevuje zpoždění 3–5 let oproti ukazatelům týkajícím se

⁸ Bílá kniha terciárního vzdělávání (dále jen „Bílá kniha“) je koncepční a strategický dokument připravený expertní skupinou, který stanoví, jakým směrem se bude terciární vzdělávání v České republice vyvíjet v následujících deseti až dvaceti letech (Matějů Petr a kol., 2008).

vstupů do terciárního vzdělávání. Hlavním důvodem je fakt, že ne všichni studenti studium dokončí, někteří ze studia předčasně odcházejí, případně přestupují z programu na program a studium si prodlužují“.

Rozvoj terciárního vzdělávání potvrzuje i výzkum a srovnání v rámci zemí OECD⁹ (2012): „Zatím poměrně nízkých hodnot dosahujeme v podílu obyvatel s terciárním vzděláním. I přes poměrně velký rozvoj vysokoškolského studia v porevolučním období počty nových absolventů ovlivňují celkovou vzdělanost poměrně pomalu. Celkově dosahuje terciárního vzdělání 17 % obyvatel ČR (průměr OECD je 31 % a EU21 28 %), nicméně situace se zlepšuje zejména v případě mladé generace. Ve věkové skupině 25 - 34 let má terciární vzdělání 23 % obyvatel (v zemích OECD 38 %, v zemích EU21 35 %), v porovnání s obyvateli ve věku 55–64 let (12 %) je to téměř dvojnásobek“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012).

2.3.2 Přejchod absolventů na trh práce

„Ačkoli v rozvinutých zemích představuje vzdělání nejvýznamnější faktor pro úspěch v profesním životě, mladí lidé po ukončení vzdělávání vstupující na trh práce jsou vůči osobám, které na trhu práce jsou již delší dobu, v relativní nevýhodě. Mají sice nejaktuálnější vzdělání, avšak zkušenost a zběhlost v užití daných pracovních postupů a metod je výhodou starších zaměstnanců. Mladí absolventi tak obvykle o pracovní místa nesoutěží s lidmi, kteří již na pracovním trhu jsou, ale obsazují místa uvolněná odchody do důchodu nebo postupem na vyšší či jiné pracovní pozice v dosavadní společnosti nebo jiné. Dále nastupují na nově vytvořená pracovní místa nebo na místa, která dříve zastávali lidé s nižším vzděláním vzhledem ke zvýšení potřebné kvalifikovanosti na daná pracovní místa. O mladé lidi s aktuálním vzděláním a vyšším sklonem ke kritickému pohledu na zaběhlé postupy pak mají zájem společnosti vyznačující se vyšší mírou inovací, což je často spojeno s tím, že se jedná o firmy založené na využívání vysoce sofistikovaných nebo rychle se rozvíjejících technologií“.

„Důležitým faktorem pro úspěšný přechod na trh práce je předchozí pracovní zkušenost. Hladký přechod tak zažívají samozřejmě ti, kteří již v průběhu studia zčásti nebo i na plný úvazek pracují“ (Ryška Radim, Zelenka Martin, 2011).

⁹ OECD - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, zahrnuje 34 ekonomicky nejvyspělejších zemí světa, které měly zájem připojit se a splnily určité podmínky.

2.3.3 Shoda mezi dosaženým vzděláním a vykonávaným povoláním

„Absolventi po ukončení vysoké školy by nejen měli najít nějakou práci, ale v ideálním případě by se mělo jednat o pracovní místo, které odpovídá jejich znalostem a dovednostem nabytých během procesu vzdělávání. Dojde-li k nedokonalému sladění mezi dosaženým vzděláním a kvalifikačními nároky povolání, máme co do činění s fenoménem kvalifikačního nesouladu“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011). To potvrzuje i výzkum v publikaci Radima Ryšky a Martina Zelenky (2011): „Pro hodnocení přechodu na pracovní trh není důležité jen to, zda absolventi práci získají, ale také, zda je jedná o práci, která odpovídá jejich vzdělání“.

Nesoulad mezi volbou uchazečů o studium a poptávkou po absolventech na trhu práce je vnímán jako slabá stránka dle SWOT analýzy českého systému terciárního vzdělávání, která je zpracována v rámci Bílé knihy (Matějů Petr a kol., 2008)

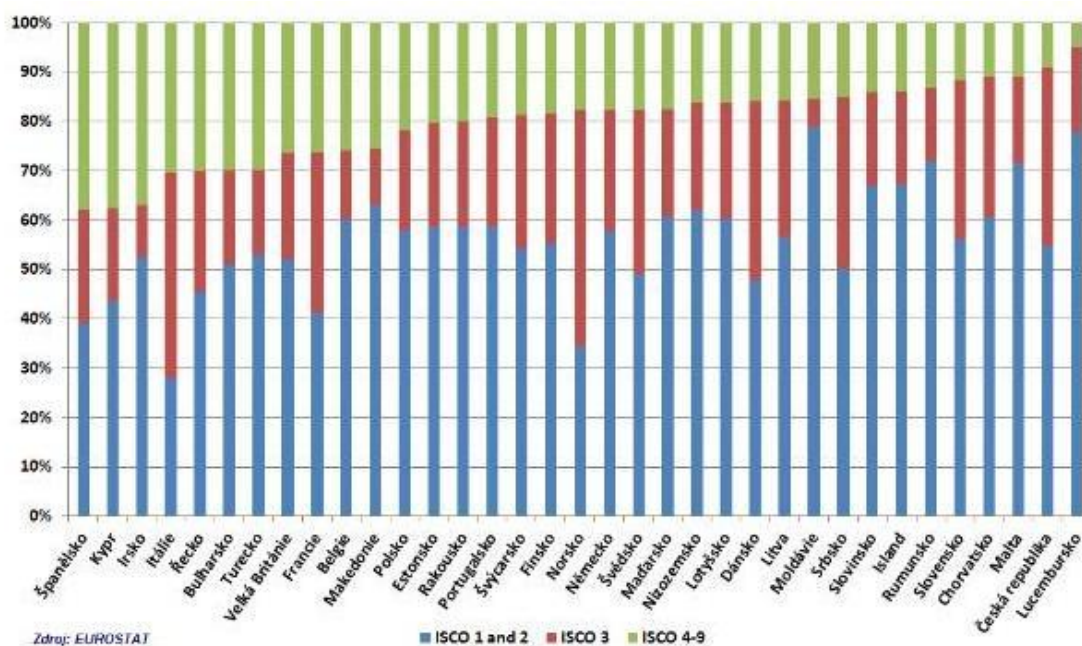
„Nejčastěji zmiňovanou formou nesouladu mezi vzděláním a zaměstnáním je vertikální nesoulad. V tomto případě je zde rozpor dosaženou a požadovanou úrovní vzdělání. Vertikální nesoulad na individuální úrovni může mít formu „převzdělanosti“ nebo „podvzdělanosti“.

„K převzdělanosti dochází, pokud má jedinec nadbytečné vzdělání, neboli má vyšší kvalifikaci, než která je požadována pro jeho pracovní pozici. Naopak podvzdělanost je stav, kdy má člověk nižší kvalifikaci, než to, co vyžaduje jeho práce. Je zřejmé, že v některých případech může existovat určitý rozpor mezi nejvyšší dosaženou kvalifikační úrovní a vlastními schopnostmi a dovednostmi pro vykonávání určité práce. V takovém případě má převzdělanost nebo podvzdělanost čistě formální charakter. I přes tento fakt je však sledování míry nesouladu mezi dosaženou úrovní vzdělání a požadovanou kvalifikační úrovní zaměstnání velice užitečné při hodnocení uplatnitelnosti absolventů vysokých škol“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011).

„Následující Graf 2 ukazuje podíl lidí ve věku 25 - 34 let s vysokoškolským titulem, kteří pracují v profesích, které zpravidla vyžadují vysokoškolskou kvalifikaci

(ISCO 1, 2 a 3)¹⁰ a těch které ji nevyžadují. Podle tohoto rozlišení pracuje v regionu EU – 27 zhruba čtvrtina mladých absolventů vysoké školy na pracovních pozicích, které vysokoškolskou úroveň vzdělání nevyžadují. Tento podíl navíc zůstal mezi roky 2000 a 2010 poměrně stabilní a to i přes rostoucí masifikaci vysokoškolského vzdělávání ve většině zemí“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011).

Graf 2 Podíl lidí s vysokoškolským titulem pracujících na pozici vyžadující vysokoškolskou kvalifikaci

Zdroj: Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011

¹⁰ „Národní klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO zavedl ČSÚ v roce 2011 pro potřeby sledování jednotlivých skupin (druhů) zaměstnání v České republice a možnost jejich mezinárodního srovnání (sdělení ČSÚ č. 206/2010 Sb.). Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO s účinností od 1. ledna 2011 nahrazuje rozšířenou Klasifikaci zaměstnání KZAM-R

Úroveň dovedností vyjadřuje náročnost požadavku na znalosti a dovednosti, odpovídající určitému stupni vzdělání, potřebnému k plnění úkolů a povinností v zaměstnání. Pro každou hlavní třídu je stanovena předpokládaná kvalifikační úroveň.

o *Hlavní třída 1* - zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající bakalářskému, vysokoškolskému vzdělání nebo vědecké kvalifikaci.

o *Hlavní třída 2* - zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající vysokoškolskému vzdělání nebo vědecké kvalifikaci.

o *Hlavní třída 3* - zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající úplnému střednímu vzdělání, vyššímu odbornému nebo bakalářskému vzdělání.

o *Hlavní třídy 4, 5, 6, 7 a 8* - zahrnují zaměstnání zpravidla vyžadující znalosti a dovednosti odpovídající základnímu až úplnému střednímu vzdělání a rozlišují se vztahem k širokým skupinám specializace dovedností.

o *Hlavní třída 9* - zahrnuje zaměstnání pomocného charakteru, na která nejsou kladeny požadavky na znalosti a dovednosti“ (Metodické centrum pro klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO, 2012).

„Mezi zeměmi, pro něž jsou údaje k dispozici, je jich celkem šest, kde je podíl mladých vysokoškoláků pracujících na pozicích, které nepatří do skupin ISCO 1 - 3, vyšší jak 30 %. Jedná se o Španělsko (38 %), Kypr (37,6 %), Irsko (37 %), Itálii (30,4 %), Bulharsko (30 %) a Řecko (30,1%). Na druhé straně je celkem osm zemí, kde je tento podíl nižší než 15 %. Mezi ně se řadí Lucembursku (5,1 %), Česká republika (9,2 %), Chorvatsko (11 %), Malta (11 %), Slovensko (11,6 %), Rumunsko (13,2 %), Island (13,9%) a Slovinsko (14,1%). Z tohoto výčtu mimo jiné plyne, že naprostá většina nejvyspělejších evropských zemí se nachází někde mezi těmito dvěma extrémy. Dlužno však podotknout, že například Norsko, Dánsko, Švédsko a Francie se řadí mezi osm zemí (společně i s Českou republikou), kde je více jak 30 % mladých vysokoškoláků zaměstnáno v profesích řadících se do skupiny ISCO 3, kam spadají profese, které jsou v průměru přeci jen o něco méně kvalifikačně náročné, než profese ve skupinách ISCO 1 a 2“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011).

2.3.4 Nezaměstnanost absolventů

Nezaměstnanost absolventů škol je výrazně ovlivněna celkovou ekonomickou situací v zemi, celkovou nezaměstnaností, stavem nabídky volných pracovních míst a stavem mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách. Důležitou roli rovněž sehrává vzdělanostní a oborová struktura absolventů škol (Burdová Jeny, Chamoutová Daniela, 2011).

Absolventi vždy tvořili jednu z rizikových skupin ekonomicky aktivních obyvatel, která se hůře uplatňuje na trhu práce. Vůči ostatním uchazečům o zaměstnání jsou znevýhodněni nedostatkem praxe, chybějícími pracovními návyky a minimem zkušeností. Přesto, že se v posledních letech (před nástupem hospodářské krize a následné recese) jejich situace výrazně zlepšila, míra nezaměstnanosti absolventů škol byla a stále je vyšší než celková míra nezaměstnanosti v ekonomice (Burdová Jeny a kol., 2012).

Naproti tomu autorka Kotíková (2003) ve své knize uvádí, že absolventi mají v porovnání s ostatními skupinami nezaměstnaných nejnižší průměrnou délku nezaměstnanosti. Důvodem je přizpůsobivost absolventů, vybavení moderními teoretickými znalostmi, ochota dalšího vzdělávání. A i přes nedostatečné zkušenosti a

praxi, jsou absolventi na druhou stranu nezatíženi rutinou a jsou otevření novým poznatkům a nebrání se řešení úkolů netradičními způsoby.

„V důsledku ekonomické krize stoupla míra nezaměstnanosti ve všech členských státech Evropské unie. Míra nezaměstnanosti mladých téměř vždy převyšovala průměrnou. V důsledku ekonomické krize výrazně stoupla nejprve míra nezaměstnanosti mladých lidí, hledání zaměstnání se pro ně stalo obtížnějším, neboť počet volných pracovních míst se výrazně snížil. Následně se jejich situace ještě zhoršila v důsledku propouštění. Konkurence zkušenějších čerstvě propuštěných pracovníků znevýhodnila především nejmladší uchazeče o zaměstnání“ (Vojtěch Jiří, Chamoutová Daniela, 2012).

„Zdaleka nejvyšší je míra nezaměstnanosti úplně čerstvých absolventů, tedy v prvním půlroce po absolvování. Již během druhého půlroku míra nezaměstnanosti prudce klesá. Vyjádřeno konkrétními hodnotami se v průměru ve školním roce 2010/11 přihlásilo na úřadech práce jako nezaměstnaní během prvního půlroku po absolvování téměř 11,5 % absolventů, zatímco v druhém půlroce to bylo již zmíněných 4,5 % a během druhého roku 2,2 %“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011). Toto potvrzuje Bartušek a kol. (2008), kteří ve své studii uvádí tvrzení: „Míra nezaměstnanosti mladých lidí je závislá na celkové míře nezaměstnanosti (která je zase závislá na celkovém vývoji ekonomiky), avšak také podléhá pravidelným ročním cyklům a vykazuje výraznější změny a výkyvy. Míra nezaměstnanosti zpravidla výrazněji narůstá vždy ve třetím kvartálu roku, kdy absolvuje většina absolventů škol a ocitá se prvně na trhu práce a naopak nejnižších hodnot vykazuje ve druhém kvartálu, kdy se situace nových absolventů již stabilizuje“.

„V naprosté většině evropských zemí u mladých absolventů platí, že čím vyšší úroveň dosaženého vzdělání, tím nižší míra nezaměstnanosti“ (Koucký Jan, Zelenka Martin, 2011).

„Pozice českých vysokoškoláků na pracovním trhu je velice dobrá, což je dáno nižším podílem vysokoškoláků v pracovní síle ve srovnání s vyspělými zeměmi. Z toho profitují také noví absolventi vysokých škol. Nezaměstnanost mladých absolventů vysokých škol patří u nás v evropském srovnání k nejnižším“ (Ryška Radim, Zelenka Martin, 2011). Toto tvrzení popírá článek zveřejněný na stránkách České televize (2012), kde se situace pro absolventy vysokých škol jeví jako velmi nepříznivá díky

dalšímu vývoji ekonomické krizi. „Ekonomická krize těžce dopadla na české absolventy vysokých škol. Mnoho z nich marně hledá práci a klesají jejich nároky. Před krizí by si řekli o nástupní plat přibližně devětadvacet tisíc korun, teď jim stačí jen dvacet dva tisíc. Portály práce pro ně totiž nabízejí ve srovnání s počátkem krize o polovinu méně vhodných volných míst. Mít vysokou školu, už zdaleka není vstupenka k dobré práci. Tomáš Dombrovský, mluvčí LCM, správce portálů jobs.cz a práce.cz, dodává: „Trendem posledních let je, že absolventi, kteří nemůžou sehnat práci, berou často i zavděk práci, která byla dřív určená typicky lidem se středoškolským vzděláním.“ Tiskový mluvčí úřadu práce Jiří Reichl k nezaměstnanosti absolventů VŠ konstatoval: "Ke konci srpna 2012 evidujeme asi dvacet tisíc absolventů nezaměstnaných, jen asi třináct set má nárok na podporu v nezaměstnanosti".“

2.3.5 Studenti ekonomických oborů

Ekonomické studijní obory jsou mezi studenty v oblibě a tvoří nejpočetnější skupinu studentů. V roce 2011 bylo zastoupení studentů ekonomických věd 24,6 % na vysokých veřejných školách. Oproti tomu na vysokých soukromých školách byl podíl studentů ekonomických oborů 52,3 % (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011).

2.3.6 Studenti Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity

Ekonomická fakulta na Jihočeské univerzitě byla založena jako samostatná fakulta v roce 2007. V předchozích letech byla součástí Zemědělské fakulty. Stav studentů Ekonomické fakulty k 31. prosinci 2012 na JČU byl 1882 studujících. Z nichž 1341 studentů zvolilo formu prezenčního studia. V roce 2012 studenti Ekonomické fakulty tvořili 14,6 % studentů z celé JČU. Ekonomická fakulta tak byla čtvrtou nejnavštěvovanější fakultou JČU. Oproti roku 2011 Ekonomická fakulta zaznamenala mírný pokles studentů (snížení z 1997 studentů). Ale i přesto je počet studujících za existenci fakulty druhý nejvyšší.

V roce 2012 studovalo na Ekonomické fakultě JČU celkem 43 zahraničních studentů. Ze statistik lze vyvodit neustálý každoroční nárůst zahraničních studentů, jak za celou JČU, tak i za Ekonomickou fakultu (MŠMT, 2013).

2.3.7 Srovnání vysokých škol

Vysoké školy jsou povětšinou hodnoceny měřítky zabývajícími se počtem přijatých studentů na vysokou školu, počtem zapsaných studentů, počtem neukončených studií, počtem úspěšně absolvovaných studentů, počtem stále studujících. Tyto kritéria hodnocení jsou ovšem nepostačující a zkreslující. Jan Koucký a Aleš Bartušek (2010) ze Střediska vzdělávací politiky (SVP) Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze zpracovali rozšířené hodnotící měřítko vysokých škol.

SVP vymezilo šest základních funkcí českých vysokých škol: studijní (orientace na bakalářské či dlouhodobé magisterské studium), mezinárodní (zapojení do mezinárodních aktivit, do mobility studentů, získávání finančních prostředků ze zahraničí), výzkumnou (rozsah a úroveň vědecké a výzkumné činnosti, podíl doktorandů, kvalifikační úroveň pracovníků), podnikatelskou (míra spolupráce s vnějšími partnery, výše prostředků, které získává z neveřejných zdrojů), regionální (spolupráce s kraji a městy) a celoživotní funkci (zaměření na distanční a kombinované studium, na další vzdělávání a vzdělávání dospělých).

Kromě charakteristiky funkcí připravilo SVP i devět ukazatelů, které popisují průběh studia a přechod na pracovní trh. Mezi tyto ukazatele řadí:

1. *počet přijatých*, kteří se zapsali ke studiu
2. *šance na přijetí* – kolik procent uchazečů bylo přijato
3. *preferance při zápisu* – podíl přijatých, kteří se zapsali ke studiu, ke všem přijatým
4. *neúspěšné ukončení studia* – podíl studentů, kteří ukončili studium neúspěšně
5. *přestup na jinou fakultu nebo školu* – podíl ze zapsaných studentů, kteří přestoupili na jinou fakultu či školu
6. *stále studující* - podíl ze zapsaných studentů, kteří byli na konci roku stále ještě studenty
7. *úspěšné absolvování studia* – podíl ze zapsaných studentů, kteří úspěšně absolvovali
8. *pravděpodobnost pokračování ve studiu* – podíl absolventů z předchozího roku, kteří zahájili další studium
9. *míra nezaměstnanosti absolventů* – podíl absolventů, kteří jsou od ukončení studia půl až jeden rok nezaměstnaní.

3. Metodika výzkumu

Práce si klade za cíl zjistit, jaké jsou představy studentek a studentů ekonomických oborů v České republice a zahraničí o jejich budoucím zaměstnání a možnostech uplatnění se na trhu práce.

Sběr dat pro zjištění preferencí studentů ekonomických fakult probíhal formou dotazníkového šetření, s využitím internetu, v prosinci 2012 a v lednu 2013. Celkem byly vytvořeny dva dotazníky prostřednictvím Google Documents, jeden v českém jazyce (viz Příloha 1) a druhý v anglickém jazyce (viz Příloha 2). Odkaz na tyto dotazníky byl rozeslán pomocí emailu a sociálních sítí vybraným studentům ekonomických oborů z ČR a ze zahraničí, kteří tento dotazník vyplňovali online. Následně bylo provedeno srovnání jejich názorů. A dále srovnání s odbornou literaturou a výzkumy jiných autorů či institucí.

V rámci výzkumu diplomové práce bylo čerpáno jak z odborných publikací, tak z elektronických zdrojů, a zároveň i ze statistik zpracovaných Českým statistickým úřadem, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Národním ústavem pro odborné vzdělávání. Tyto údaje byly různými způsoby kombinovány a dávány do souvislostí, aby bylo možné potvrdit či vyvrátit výsledky výzkumu. Teoretická východiska spolu s praktickou částí práce byly základnou pro diskuzi a možné návrhy řešení.

3.1 Vymezení základních pojmů

V této podkapitole je uspořádán seznam klíčových termínů, které jsou stěžejní pro tuto práci. Pojmy jsou seřazeny abecedně.

Absolvent - Na základě dohody MPSV a MŠMT je absolventem osoba, která je registrovaná na úřadu práce k určitému datu a doba od ukončení úspěšného studia nepřekročila dva roky.

Analýza – Analýza je jednou z metod, která umožňuje rozpoznání zásadních údajů o zkoumaném jevu, jejich vztahů a souvislostí k ostatním jevům.

Dotazník – Dotazník je formulář určený respondentovi, tedy osobě dotazované během výzkumu dotazníkem nebo také během interview či v anketě. Dotazník obsahuje otázky a možnosti odpovědí, popřípadě nechává i místo na spontánní odpověď (Jandourek, 2008).

Obor studia – Specializace daného studia, které je akreditováno.

Respondent – Účastník dotazníkového výzkumu, kterému jsou kladeny otázky z dotazníku a na které odpovídá.

Výzkum - Termín, vztahující se k souboru systematických činností podle zvolených vědeckých metod, technik a procedur, sloužící ke zjištění nebo ověření konkrétně vymezených jevů nebo teorií, jejich vztahů a platnosti (Geist, 1992).

4. Prezentace výsledků

4.1 Zaměření dotazníkového šetření

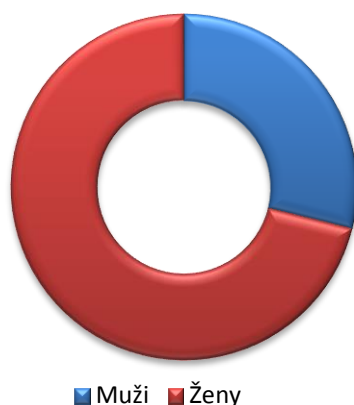
Dotazník je orientován na otázky ohledně preference zaměstnání studentů vybraných ekonomických fakult a oborů, které se týkají především představ a preferencí o budoucím zaměstnání. Dotazníkové šetření zjišťuje odpovědi na otázky v které oblasti a na jaké pozici chtějí studenti vykonávat budoucí zaměstnání, zda si umí představit pracovat jako řídicí pracovníci, v jakém typu firem chtějí pracovat, jak vidí svoje šance na trhu práce. Kromě toho zjišťuje i důležitost jednotlivých kritérií při volbě zaměstnavatele. Dotazník obsahuje i základní identifikační otázky s demografickými údaji o respondentech.

4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumu se celkem zúčastnilo 104 respondentů z České republiky a zahraničí studujících na ekonomických fakultách. Vzorek respondentů pro zastoupení České republiky byl vybrán z Jihočeské univerzity (JČU) v Českých Budějovicích a to z oborů Řízení a ekonomika podniku (ŘEP) a Obchodní podnikání (OP). Studenti ze zahraničí pocházejí z ekonomických fakult v různých zemích. Společným znakem zahraničních studentů je studium na fakultě financí a cestovního ruchu na Univerzitě v Seville ve španělské provincii Andalusie, kde dotazovaní studenti realizovali své vzdělávání v rámci studijního pobytu Erasmus. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 74 studentů z Jihočeské univerzity, přesněji 29 studentů z oboru ŘEP a 45 studentů z oboru OP. Zahraničních studentů se zapojilo celkem 30 z jedenácti různých zemí.

Do výzkumu se zapojilo 74 žen, z toho 15 studentek ze zahraničí a 59 z ČR, viz Graf 3. Mužů se zúčastnilo pouze 30, z toho přesně polovina jich byla občany ČR. Věk dotazovaných se pohyboval v rozmezí 21 – 28 let u českých studentů a 20 – 25 let u studentů ze zahraničí. Průměrný věk respondentů se však u obou skupin lišil přibližně jen o sedm měsíců. Průměrný věk českého studenta byl 23,6 let a studenta ze zahraničí 23 let.

Graf 3 Respondenti dle pohlaví

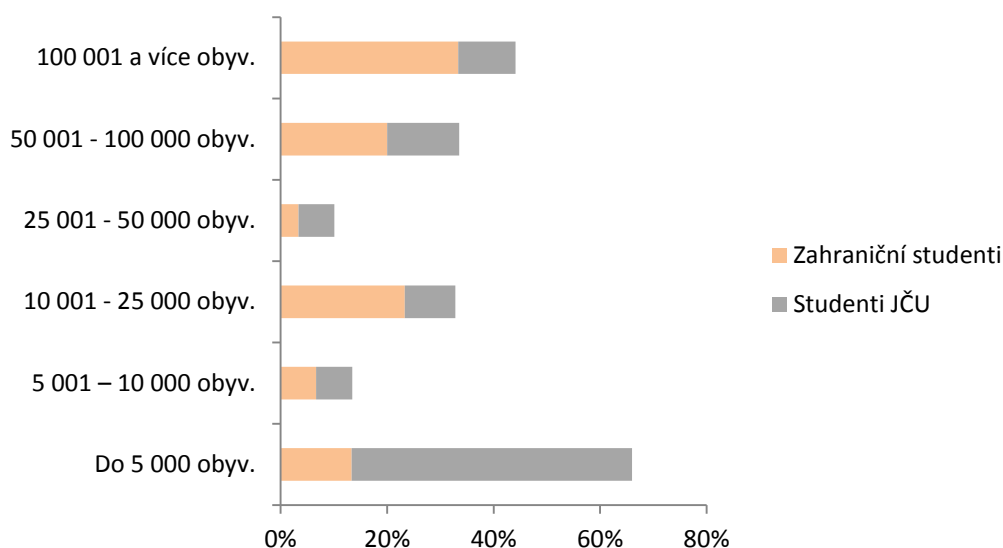

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze zahraničních studentů měli největší zastoupení respondenti ze Španělska (20 %), Polska (16,67 %) a Francie (16,67 %). Následovali je studenti z Německa (10 %), Itálie (10 %), Slovenska (6,67 %) a Bulharska (6,67 %). Po jednom zástupci (3,33 %) se výzkumu zúčastnili studenti z Finska, Ruska, Ukrajiny a Turecka. Největší zastoupení studentů Jihočeské univerzity pocházelo z Jihočeského kraje (63,51 %), Vysočiny (13,51 %) a Středočeského kraje (12,16 %). Výzkumu se zúčastnili i studenti z Plzeňského kraje (4,05 %), kterých byl stejný počet jako z Karlovarského kraje. V Ústeckém kraji a hlavním městě Praze bylo získáno po jednom dotazníku (1,35 %).

Jedna z identifikačních otázek se zajímala i o velikost obce/města, z kterých dotazovaní pocházeli. Výsledky jsou zaznamenány v Grafu 4. Zahraniční studenti žili především ve městech o 100 001 a více obyvatelích (33,33 %), po kterém následovali respondenti z měst o 10 001 – 25 000 občanech (23,33 %) a z měst o 50 001 – 100 000 obyvatelích (20 %). Další zahraniční studenti žili ve městech s 5 001 – 10 000 občany (6,67 %) nebo s 25 001 – 50 000 obyvateli (3,33 %). Oproti tomu dotazovaných z Jihočeské univerzity pocházela více než polovina z obcí do 5 000 obyvatel (52,7 %), avšak cizinců žijících v takto velkých obcích bylo jen 13,33 %. Studenti z ČR byli dále v zastoupení 13,51 % ve městech s 50 001 - 100 000 obyvateli, 10,81 % ve městech se 100 001 a více občany. Přesně 9,46% studentů pocházelo z měst o velikosti 10 001 – 25 000 obyvatel. Dále 6,76 % odpovídajících bydlelo ve městech s 25 001 – 50 000 či s 5 001 – 10 000 obyvateli.

Graf 4 Velikost obcí či měst odkud pocházejí respondenti

Zdroj: Vlastní výzkum

4.3 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Zjištěné údaje byly roztríděny, sloučeny a zpracovány. Pro co nejpřesnější zpracování byly použity některé statistické metody. Majorita shromážděných informací byla zpracována za pomoci počítačové techniky. Definitivní výsledky byly znázorněny za pomoci grafů a tabulek, které obsahují popis a vyhodnocení. Výsledky realizovaného šetření jsou prezentovány v pořadí dle struktury dotazníku a v něm stanovených otázek navazujících na cíle výzkumu a diplomové práce.

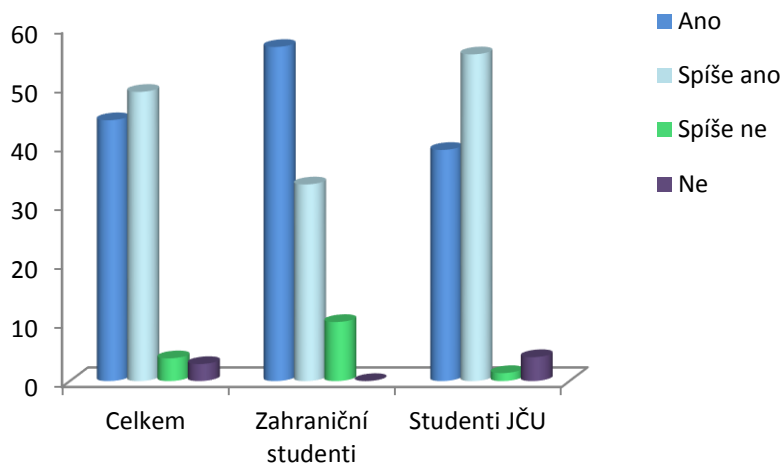
OTÁZKA Č. 1 „Chcete pracovat v oboru, který jste vystudoval/a?“

První otázka byla otázkou uzavřenou se zjišťovacím charakterem, která měla za úkol určit, zda mají studenti zájem pracovat v oboru, který studují na univerzitě nebo mají odlišné preference a chtějí pracovat v zcela odlišném oboru od jejich zaměření oboru na vysoké škole.

Jak zobrazuje Graf 5, zahraniční studenti preferují nastoupit do budoucího zaměstnání v oboru, který vystudovali mnohem častěji než studenti z ČR. Více jak polovina zahraničních studentů (56,67 %) je pevně rozhodnuta pracovat ve shodném oboru s jejich zaměřením na univerzitě a 33,33 % respondentů spíše preferuje

zaměstnání ve vystudovaném oboru než v odlišné oblasti. Českých studentů si je zcela jista slabší polovina (39,19 %), nýbrž více jak polovina se jich přiklání k práci v oboru (55,41 %). Žádný ze zahraničních studentů nechce pracovat vyloženě mimo obor, kdežto 4,05 % českých studentů si přeje pracovat mimo vystudovaný obor.

Graf 5 Zájem studentů pracovat v oboru, který vystudovali

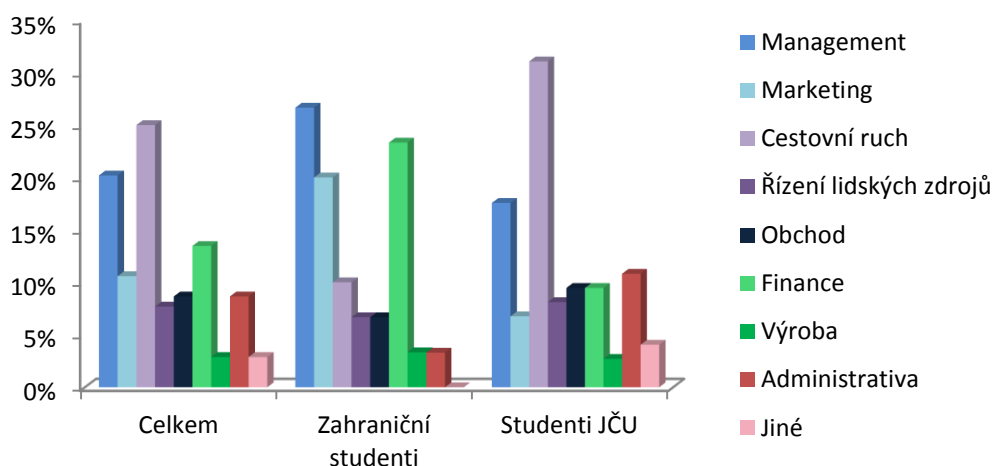

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 2 „V jaké oblasti chcete pracovat po ukončení studia?“

Nejvíce studentů upřednostňuje pracovat v oblasti cestovního ruchu (25 %), managementu (20,19 %) a v oblasti financí (13,46 %). Z Grafu 6 je zřejmá preference oblasti cestovního ruchu studenty Jihočeské univerzity, která ovlivnila konečný výsledek. Tato volba je ovlivněna zejména studenty oboru Obchodní podnikání, z důvodu existence tří specializací oboru OP, jednou ze specializací je Cestovní ruch, viz Graf 7.

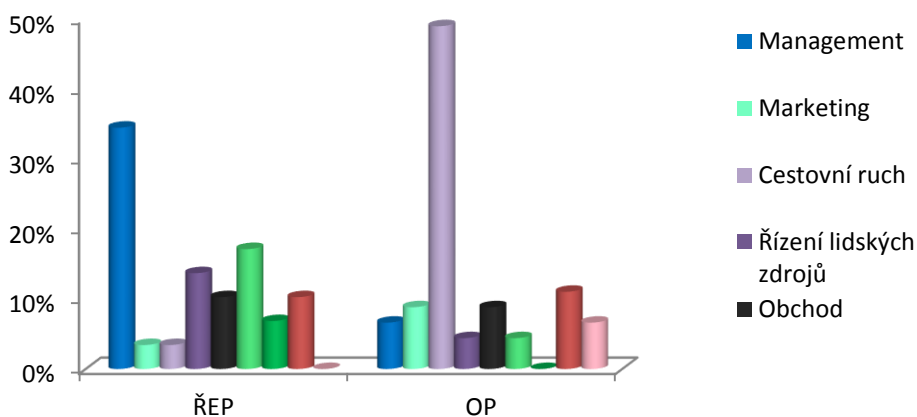
Graf 6 Preferované oblasti pro nástup do zaměstnání po ukončení studia

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti ze zahraničí upřednostňují zaměstnání v oblasti managementu (26,67 %), financí (23,33 %) a v oblasti marketingu (20 %). Rovněž studenti z oboru ŘEP preferují být zaměstnání v oblasti managementu (34,48 %) či financí (17,24 %). Dále by volili oblast řízení lidských zdrojů (13,79 %). Oproti tomu skoro polovina studentů OP volí práci v oblasti cestovního ruchu (48,89 %), následuje preference zaměstnání v administrativním oddělení (11,11 %) či marketingu a obchodu (shodně 8,89 %).

Graf 7 Preference pracovních oblastí studenty z oborů ŘEP a OP

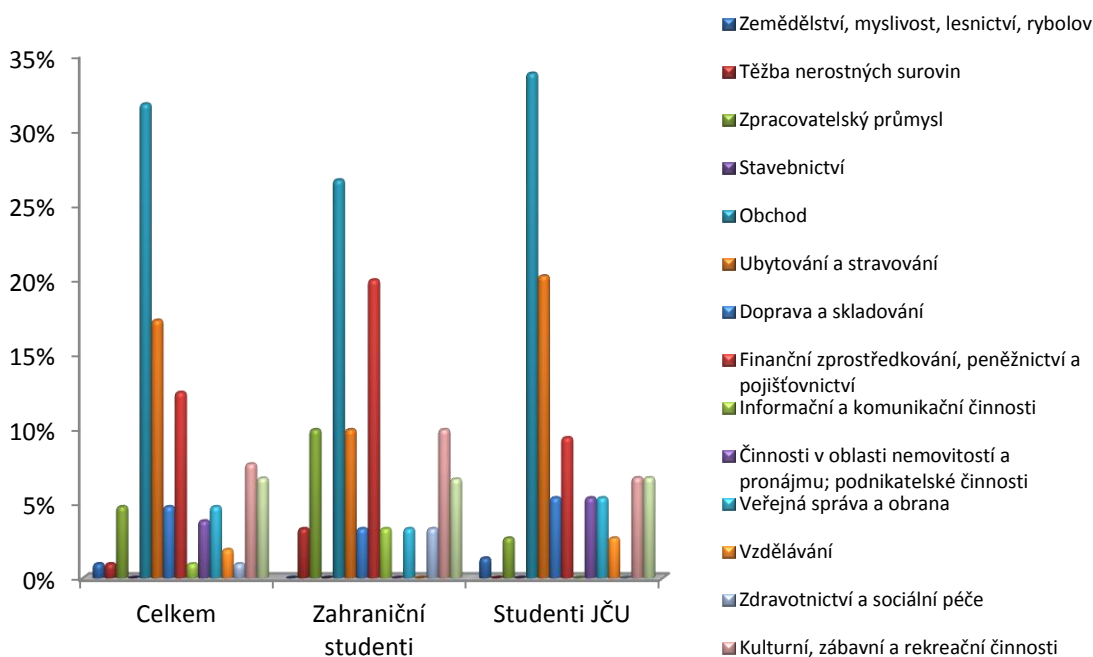
Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 3 „V jakém odvětví chcete pracovat po ukončení studia?“

Nejvíce vysokoškoláků má představu vykonávání zaměstnání v odvětví Obchodu (31,73 %), viz Graf 8. Obchod preferují na prvním místě, jak studenti JČU (33,78 %), tak i studenti ze zahraničí (26,67 %). Protikladem je odvětví Stavebnictví, ke kterému se nepřiklonil ani jeden odpovídající.

Jednu pětinu zahraničních studentů dále zajímá oblast Finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví. Následuje odvětví Zpracovatelského průmyslu (10 %) a Ubytovacích a stravovacích služeb (10 %). Oproti tomu žádný ze zahraničních respondentů nevedl odvětví Zemědělství, myslivosti, lesnictví, rybolovu, Stavebnictví, Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu či Vzdělávání. Mezi studenty JČU není zájem pracovat v odvětvích Těžby nerostných surovin, Stavebnictví, Informačních a komunikačních činnostech či ve Zdravotní a sociální péči.

Graf 8 Preference odvětví mezi studenty

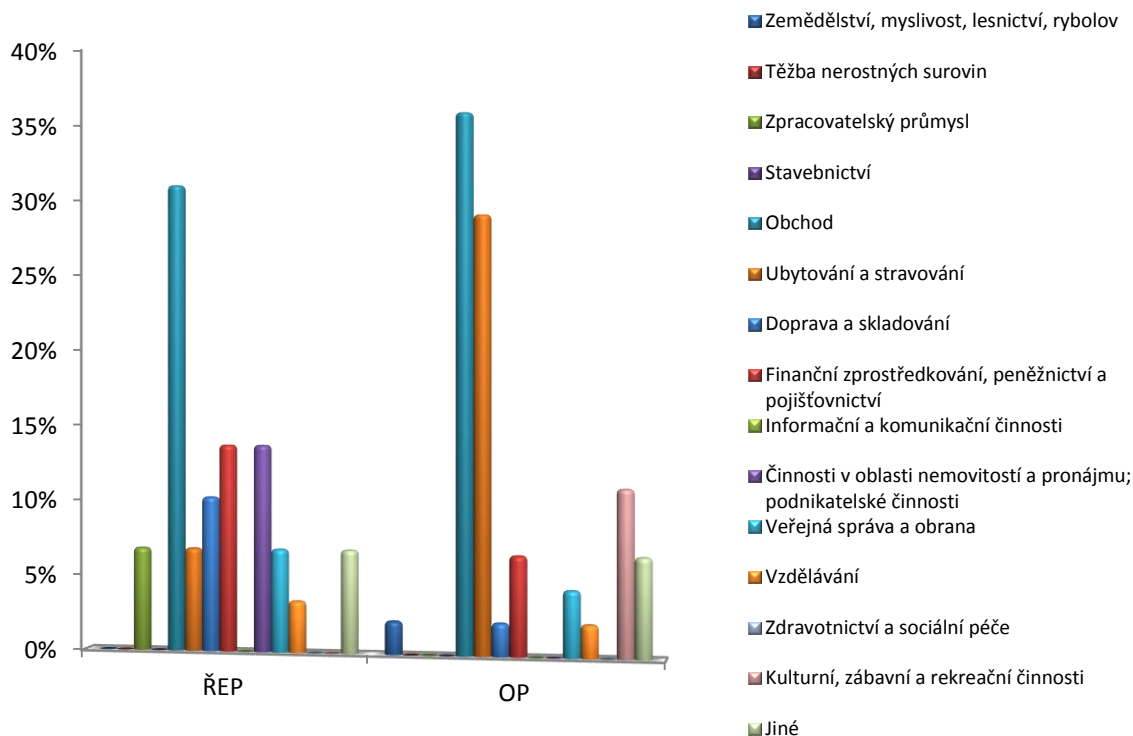

Zdroj: Vlastní výzkum

Čeští studenti mezi dalšími odvětvími upřednostňují práci v Ubytovacím a stravovacím odvětví (20,27 %) nebo v odvětví Finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví (9,46 %). Pořadí je ovlivněno studenty oboru OP se specializací

Cestovního ruchu, kteří především uváděli právě odvětví Ubytovacích a stravovacích služeb (28,89 %), jak je možné zpozorovat v Grafu 9. Studentů z oboru ŘEP mělo o toto odvětví zájem pouze 6,9 %.

Graf 9 Preference odvětví studenty oborů ŘEP a OP

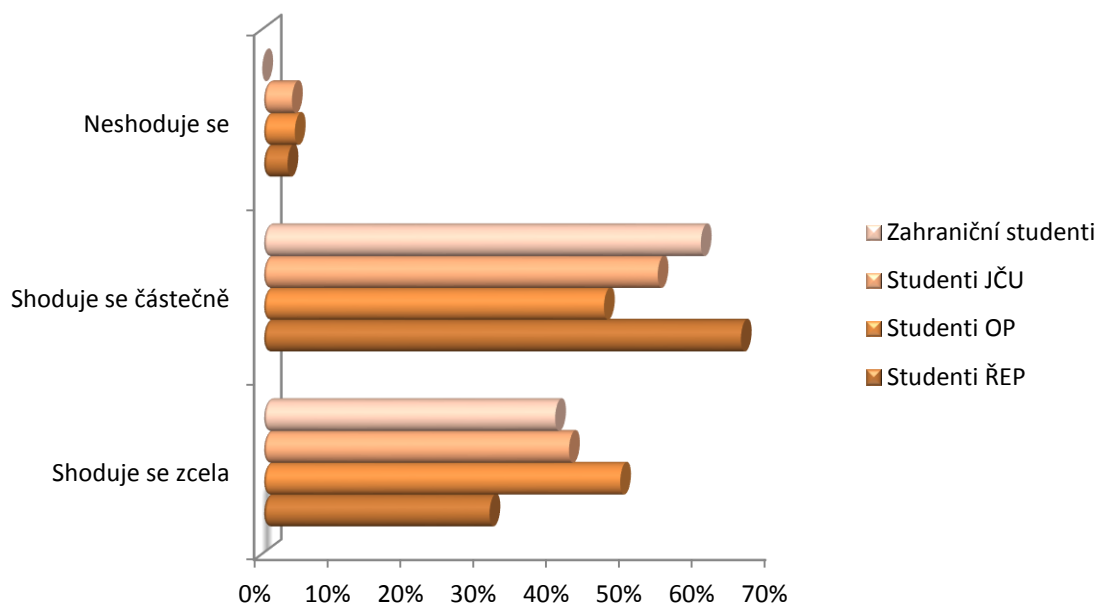

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 4 „Shoduje se oblast, ve které chcete pracovat, se zaměřením Vašeho oboru?“

Celkem 41,23 % studentů si přeje pracovat v oblasti, která se shoduje s oblastí studií na univerzitě. Rovněž 55,77 % odpovídajících je nakloněno pracovat v totožné oblasti s univerzitním oborem. Z Grafu 10 lze odvodit největší odhodlání studentů oboru OP zůstat ve stejné oblasti (48,89 %), následují je zahraniční studenti (40 %). V oboru ŘEP je zcela přesvědčeno pouze 31,03 % studujících, avšak 65,52 % respondentů se přiklání k práci v oboru - v kategorii odpovědi „Spíše ano“, kde studenti ŘEP měli největší početnost ze všech respondentů. Za povšimnutí stojí fakt, že žádný zahraniční student nemá zájem pracovat v odlišné oblasti od svého oboru. Zatímco 4,05 % návštěvníků JČU má v úmyslu hledat zaměstnání mimo obor.

Graf 10 Shoda preferované oblasti budoucího zaměstnání a oboru studenta na vysoké škole

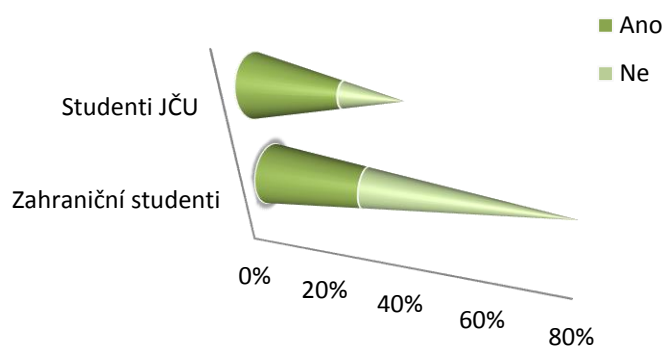

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 5 „Máte jasnou představu, jakou profesi chcete vykonávat po ukončení studia?“

Jasnou představu budoucího zaměstnání má 27 % zahraničních studentů a 23 % českých studentů, viz Graf 11. Ovšem zcela bez představy zůstává 15 % studentů z ČR a 53 % studentů z ostatních zemí.

Graf 11 Představa budoucí profese

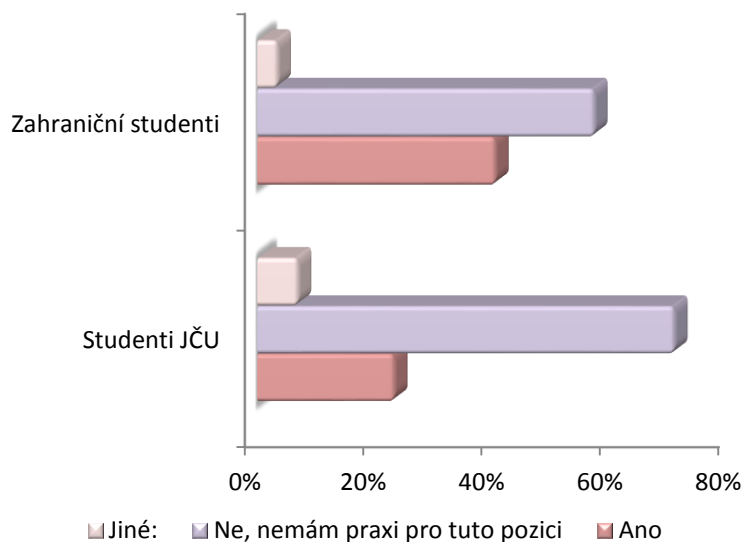
Zdroj: Vlastní výzkum

Čeští studenti s představou konkrétní profese nejčastěji uváděli pozice v managementu, marketingu, v oddělení řízení lidských zdrojů a účetnictví. Zahraniční studenti měli obdobnou představu povolání. Především v managementu, personálním oddělení a účetnictví.

OTÁZKA Č. 6 „Je reálné, abyste nastoupil/a na Vaši vysněnou pozici po ukončení studia na VŠ?“

Čtyřicet procent zahraničních studentů vidí reálné šance na získání pro ně vytoužené pozice po ukončení univerzity, viz Graf 12. Studenti z JČU jsou v tomto ohledu pesimističtější. Pouze 22,97 % studentů JČU zachovává naději na získání vysněné profese. Majorita studentů (56,67 % zahraničních a 70,27 % českých studentů) si není jistá získáním a vykonáváním relevantního zaměstnání vzhledem k vystudovaným oborům a to z důvodu malé či žádné praxe.

Graf 12 Šance nástupu na vysněnou pozici

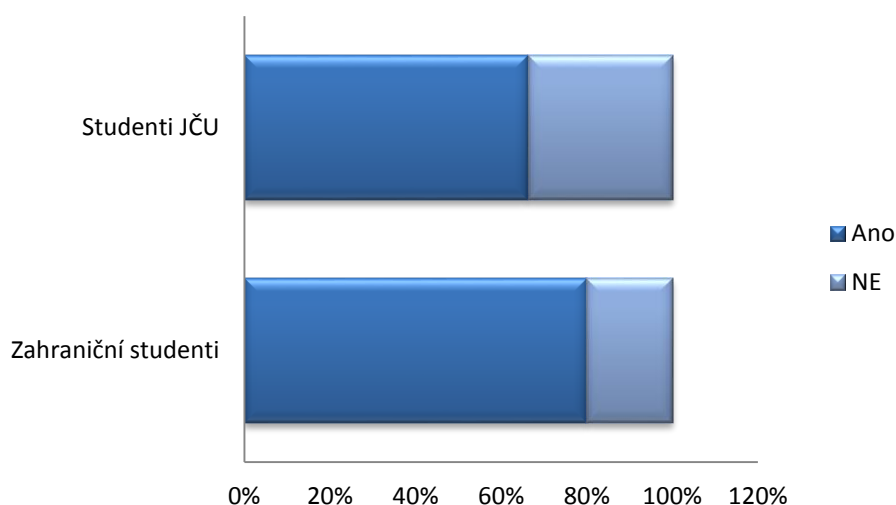

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 7 „Myslíte si, že máte šanci po ukončení studia nalézt pro Vás přijatelnou práci?“

Osmdesát procent zahraničních studentů předpokládá získání pro ně relevantní pozice po ukončení studia. Českých studentů s touto představou nalezneme ve výzkumném vzorku jen 66,22 %. Opětovně lze potvrdit větší optimismus zahraničních studentů, viz Graf 13.

Graf 13 Pravděpodobnost získání přijatelné profese po ukončení studia očima studentů

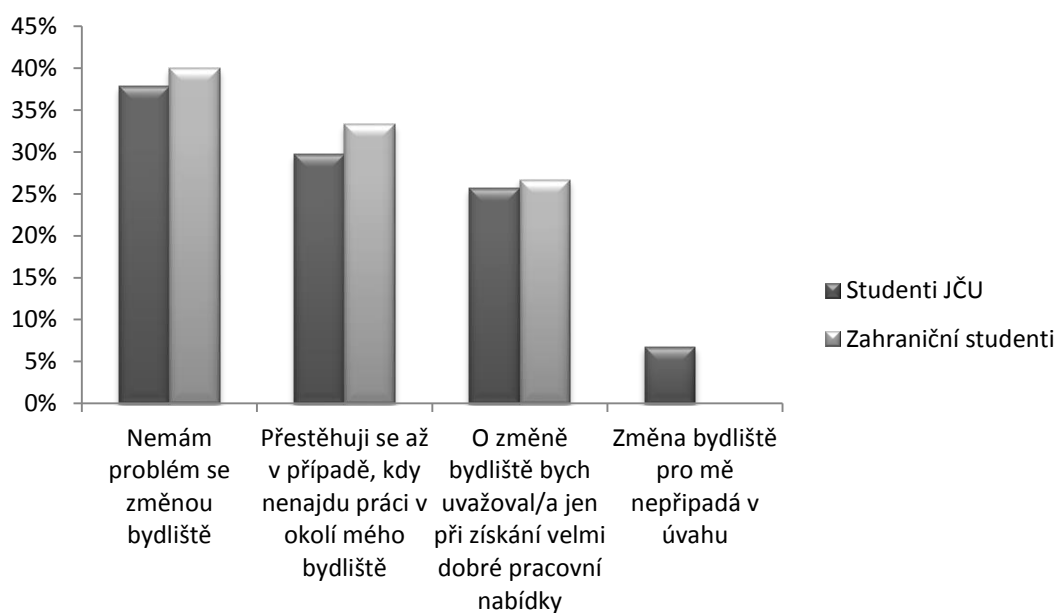

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 8 „Jste ochoten/ochotna se přestěhovat za prací?“

Slabší polovina studentů (40 % zahraničních a 37,84 % českých studentů) je naprosto mobilní a ochotna přestěhovat se za prací. Zhruba jedna třetina dotázaných (33,33 % cizinců a 29,73 % Čechů) je ochotna přestěhovat se za prací pouze v případě, kdy nenajde práci v okolí svého bydliště. Přibližně jedna čtvrtina by uvažovala o přestěhování jen v případě velmi zajímavé pracovní nabídky (26,67 % zahraničních a 25,68 % českých respondentů). Mezi českými studenty se našlo i pět respondentů (6,76 %), pro které nepřipadá v úvahu žádná změna bydliště. Odpovědi na otázku č. 8 jsou víceméně obdobné, jak u českých, tak u zahraničních respondentů, což je možno zpozorovat v Grafu 14. Je až překvapující, kolik studentů je ochotno přestěhovat se za prací a netrvá zůstat v místě bydliště/studií.

Graf 14 Mobilita studentů

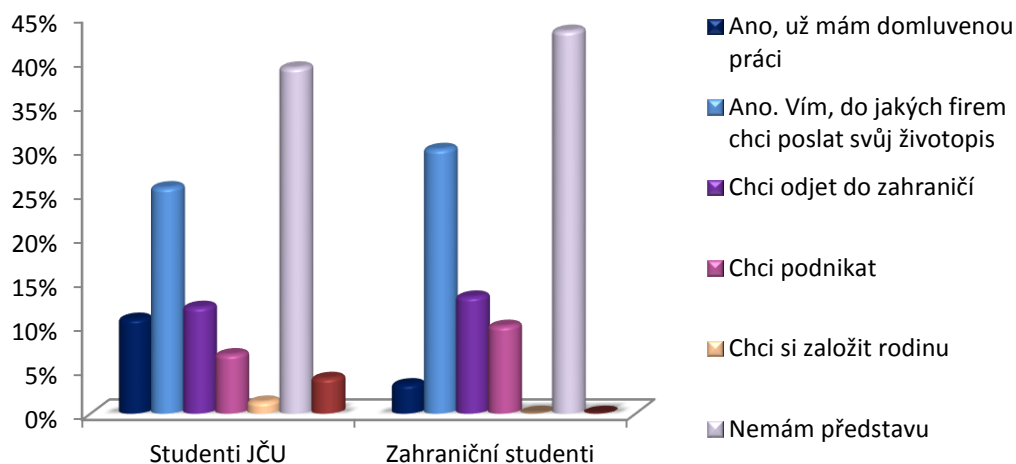
Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 9 „Máte jasnou představu, kde budete pracovat po ukončení studia?“

Nejčetnější skupinu tvoří studenti, kteří prozatím nemají představu, do jaké firmy nastoupí či co přesně je čeká po ukončení vysoké školy (43,33 % zahraničních a 39,19 % českých studentů). Třicet procent studentů z ciziny a 25,68 % studentů JČU má představu v jakých firmách chce pracovat a kam pošle svůj životopis, viz Graf 15. Třetí nejpočetnější odpovědí je možnost vycestování do zahraničí, kterou zvolilo 13,33 % zahraničních a 12,16 % českých respondentů.

Několik studentů má již domluveného zaměstnavatele, přesně 3,33 % cizinců a 10,81 % Čechů. O podnikání má zájem pouze 6,76 % českých a 10 % zahraničních studentů. Další možností byla odpověď *Založení rodiny*, kterou zvolila jen jedna studentka z oboru OP.

Graf 15 Představa o době po skončení studia

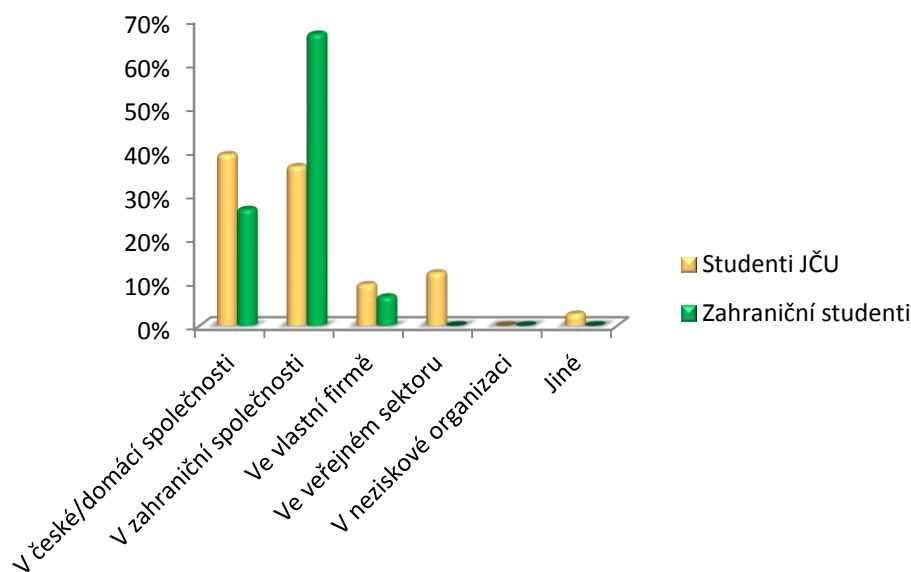
Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 10 „V jaké organizaci byste rád/a pracoval/a?“

Respondenti ze zahraničí své odpovědi zařadili pouze do tří skupin odpovědí. Téměř tři čtvrtiny zahraničních studentů (66,67 %) favorizují pracovat v zahraniční společnosti a pouze 26,67 % v domácí firmě. Třetí skupinu tvoří 6,67 % odpovídajících, kteří upřednostňují podnikání neboli práci ve vlastní společnosti, viz Graf 16.

Návštěvníci JČU dávají přednost pracovat v české společnosti (39,19 %), ovšem jen se zanedbatelným náskokem oproti preferenci být zaměstnán v zahraniční organizaci (36,49 %). Ve veřejném sektoru si přeje fungovat 12,16 % respondentů, následuje práce ve vlastní firmě (9,46 %). V rámci kategorie odpovědi *Jiné* byly získány dvě reakce (2,7 %). Jeden z respondentů uvedl, že ještě není rozhodnut, do jaké firmy chce nastoupit a druhý odpovídající zatím nemá žádnou preferenci a neinklinuje k žádnému typu organizace. Ani jeden zahraniční či český student neuvedl práci v neziskové organizaci.

Graf 16 Preference firmy

Zdroj: Vlastní výzkum

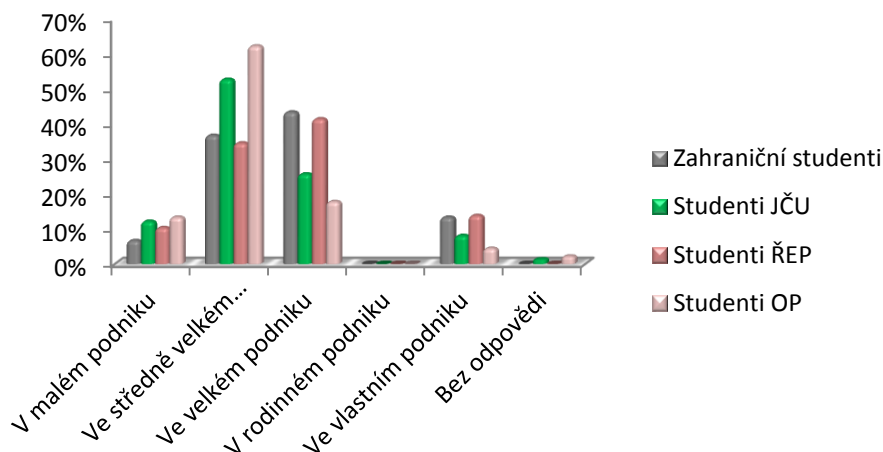
OTÁZKA Č. 11 „Chci pracovat:“

Tato otázka byla zaměřena na velikost organizace. Poskytovala na výběr z možností: *V malém podniku, Ve středně velkém podniku, Ve velkém podniku, V rodinném podniku a Ve vlastním podniku.*

Preference společnosti dle velikosti ukázala takřka shodný názor studentů oboru ŘEP a studentů ze zahraničí, viz Graf 17. Obě skupiny upřednostňují práci ve velkých podnicích (zahraniční studenti – 43,33 %, studenti ŘEP - 41,38 %), následuje skupina respondentů s odpověďmi *Ve středně velkém podniku* (zahraniční studenti – 36,67 %, studenti ŘEP – 34,48 %) a *Ve vlastním podniku* (zahraniční respondenti – 13,33 %, studenti ŘEP - 13,79 %). O zaměstnání v malém podniku má zájem 6,67 % zahraničních dotázaných a 10,34 % respondentů z oboru ŘEP.

U více než poloviny návštěvníků oboru OP je na prvním místě volba středně velkých podniků (62,22 %), kterou doprovází výběr práce ve velkých (17,78 %) a malých (13,33 %) podnicích. K práci ve vlastním podniku jsou nakloněni pouze dva studenti (4,44 %).

Graf 17 Preference organizace dle velikosti

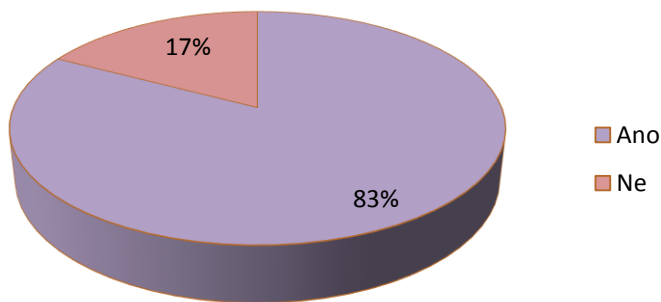

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 12 „Představujete si svoji budoucí práci na řídicí pozici?“

Téměř jednoznačný výsledek na otázku je více než překvapivý. Majorita návštěvníků ekonomických oborů (82,69 %) se přiklání k práci v managementu a preferuje právě řídicí pozici, viz Graf 18.

Graf 18 Práce na řídicí pozici

Zdroj: Vlastní výzkum

Největší zájem o práci na řídicí úrovni mají respondenti z oboru ŘEP (93,1 %), jenž je přímo zaměřen na řízení podniku a od absolventů se očekává řízení organizace či skupiny zaměstnanců. Na rozdíl tomu budoucí absolventi oboru OP se v řídicí funkci vidí méně často, to jest 73,33 %, viz Tabulka 1.

Tabulka 1 Preference být zaměstnán na řídicí pozici

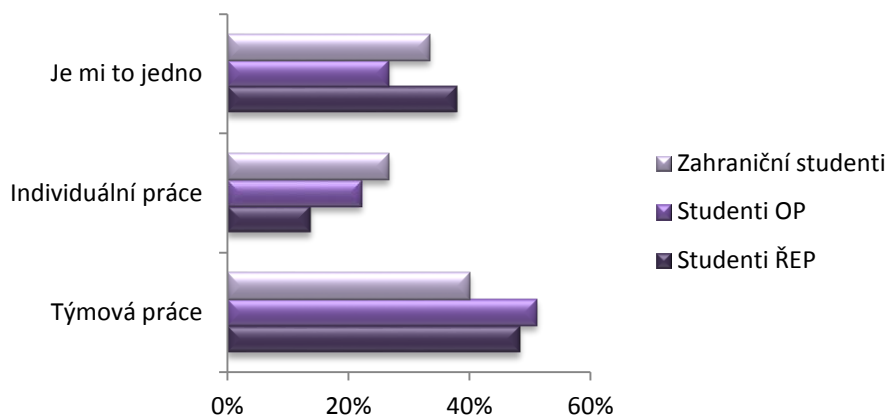
	Zahraniční studenti	Studenti ŘEP	Studenti OP
Ano	86,67 %	93,1 %	73,33 %
Ne	13,33 %	6,9 %	26,67 %

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 13 „**Preferujete týmovou nebo individuální práci?**“

Dle Grafu 19 lze usoudit, že studenti všeobecně upřednostňují týmovou práci oproti individuální. Největší zájem o týmovou práci je mezi českými studenty, k níž se přiklání 51,11 % studentů oboru OP a 48,28 % oboru ŘEP. Pouze čtyřicet procent zahraničních respondentů by volilo tuto formu spolupráce a 33,33 % zahraničním studentům nezáleží na typu spolupráce s kolegy v pracovním prostředí. Taktéž 37,93 % studentům oboru ŘEP nezáleží na formě spolupráce. K individuální práci inklinuje 26,67 % cizinců, 22,22 % studentů oboru OP a 13,79 % studentů ŘEP.

Graf 19 Individuální versus týmová práce

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 14 „Co je pro Vás důležité při volbě zaměstnavatele?“

Tato otázka obsahovala devět kritérií, které byly hodnoceny na škále od 1 do 5 s hodnocením: 1-velmi důležité, 2-spíše důležité, 3-neutrální, 4-spíše nedůležité, 5-nedůležité.

Pro každé kritérium byl udělán vážený aritmetický průměr, který byl porovnán v rámci skupiny respondentů ze zahraničí a z České republiky. Nakonec byly získané průměry porovnány mezi jednotlivými kritérii a seřazeny podle hodnocení studentů.

Zahraniční studenti kladou největší důležitost možnosti využít svoje zkušenosti, pracovnímu prostředí a náplni práci, viz Tabulka 2. Naopak jako nejméně důležité se jim jeví služební benefity, další profesní vzdělávání a možnost růstu. Studentu JČU přikládají největší váhu kritériu náplně práce, možnosti růstu a finančnímu ohodnocení. Za méně podstatné považují kritérium služební benefity, další profesní vzdělávání a pracovní doba.

Z Tabulky 2 je na první pohled vidět, že zahraniční studenti hodnotili daná kritéria pesimističtěji než studenti z ČR. Pouze u dvou kritérií (*Pracovní prostředí; Možnost využít svoje zkušenosti*) zahraniční studenti dosáhli nižšího průměru než je průměr u českých studentů.

Tabulka 2 Kritéria hrající roli při volbě zaměstnavatele

	Zahraníční studenti	Studenti JČU	Diference mezi zahr. studenty a studenty JČU
Pracovní kolektiv	2,61	1,96	0,65
Pracovní prostředí	2,04	2,07	-0,03
Náplň práce	2,43	1,47	0,96
Možnost využít svoje zkušenosti	1,7	2,15	-0,45
Finanční ohodnocení	2,64	1,84	0,8
Služební benefity	2,82	2,51	0,31
Pracovní doba	2,64	2,24	0,4
Profesní vzdělávání	2,75	2,28	0,47
Možnost růstu	2,68	1,83	0,85

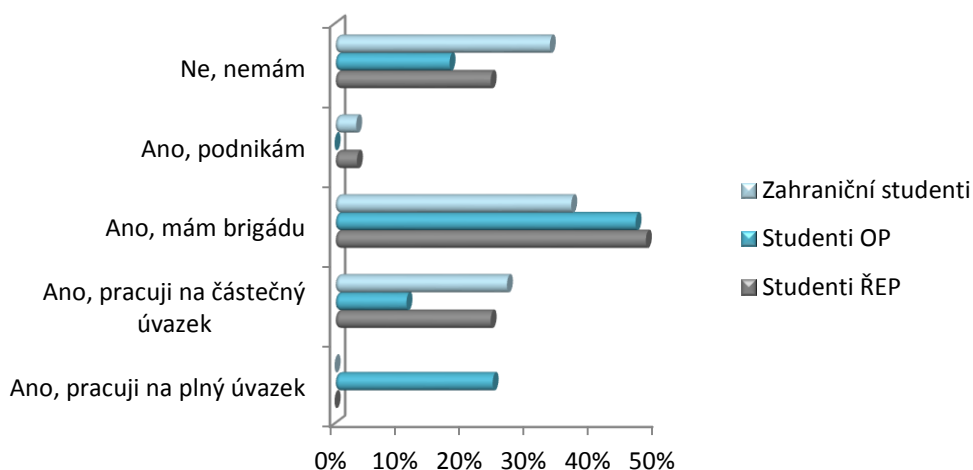
Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 15 „Máte práci i při studiu?“

Nejčastější formou zaměstnání respondentů jsou brigádnické práce. Formou brigády je zaměstnáno 48,28 % studentů z oboru ŘEP, 46,67 % respondentů z oboru OP a 36,67 % zahraničních studentů. Druhou nejpočetnější skupinou u zahraničních respondentů je kategorie jedinců, kteří jsou bez práce (33,33 %). Zaměstnáno není taktéž 20,27 % českých studentů. Na plný úvazek jsou zaměstnáni pouze studenti z oboru OP, mezi respondenty se jich našla necelá čtvrtina (24,44 %). Tento fakt je možné odůvodnit kombinovanou formou studia, kterou nabízí obor OP. Oproti oboru ŘEP, kde je možné studovat pouze prezenční studium a skloubení práce na plný úvazek se studiem je velice náročné či téměř nemožné.

Podnikání se věnují celkem dva respondenti. Jeden ze zahraničí (3,33 %) a druhý z oboru ŘEP (3,45 %). Na částečný úvazek pracuje 26,67 % cizinců, 24,14 % návštěvníků oboru ŘEP a pouze 11,11 % studentů oboru OP. Zaměstnanost studentů je možno si prohlédnout v Grafu 20.

Graf 20 Zaměstnání studentů během studia

Zdroj: Vlastní výzkum

OTÁZKA Č. 16 „Pokud máte práci při studiu, je to z důvodu:“

Tato otázka nebyla povinná. Otázku vyplnilo celkem 80 studentů (76,9 %). Většina odpovídajících uvedla jako důvod práce při studiu výdělek (74,36 % OP, 70 % ŘEP a 61,9 % zahraniční studenti). Z důvodu získání praxe vykonává své zaměstnání 30 % studentů oboru ŘEP, 28,57 % zahraničních studentů a 15,38 % respondentů oboru OP, viz Tabulka 3.

Tabulka 3 Důvod práce při studiu

	Zahraniční studenti, n=21	Studenti ŘEP, n=20	Studenti OP, n=39
Získání praxe	28,57 %	30 %	15,38 %
Výdělku	61,9 %	70 %	74,36 %
Získání praxe a výdělku	9,52 %	0 %	10,26 %

Zdroj: Vlastní výzkum

5. Diskuse

Z výsledků průzkumu se neobjevily zcela zásadní a značné rozdíly lišící preference českých a zahraničních studentů, ačkoliv se na začátku výzkumu značné odlišnosti předpokládaly. Nicméně odlišné výsledky jsou zpozorovatelné u několika otázek.

Zásadní rozdíl u odpovědí byl zaznamenán u *otázky č. 1 „Chcete pracovat v oboru, který jste vystudoval/a?“*, kde většina zahraničních studentů (56,67 %) je pevně rozhodnuta pro zaměstnání v oboru, kdežto českých studentů je takto rozhodnuto méně než polovina (39,19 %). Tento rozdíl je zcela zásadní. Je potřeba si položit otázku, proč je tento rozdíl tak markantní mezi těmito dvěma skupinami. Proč čeští studenti oproti zahraničním nechtějí nebo nejsou zcela rozhodnuti pro setrvání v oboru i po ukončení studia a věnování se něčemu co vystudovali? Příčinou může být rychlý nárůst vysokých škol v ČR v posledních letech, kdy byl velký zájem o terciární studium a také o jeho absolventy ze stran zaměstnavatelů. Vysokoškolské vzdělání se tímto otevřelo širšímu okruhu zájemců o studium. Někteří zájemci o studium tak šli na jakoukoliv školu, na kterou se dostali, jen aby měli dosažené vysokoškolské vzdělání. Což mohlo způsobit nesoulad představ o budoucím zaměstnání se studovaným oborem.

Toto smýšlení potvrzuje Úlovcová Helena a kol. ve výzkumné publikaci (2008): „Uchazeči o studium si vybírají vysoké školy a obory, které budou studovat, z různých hledisek. Na jedné straně je to zájem o obor, na druhé straně však i snaha vystudovat jakoukoli vysokou školu jen proto, aby získali vysokoškolské vzdělání, resp. titul, a měli lepší uplatnění na trhu práce. Tomu také odpovídá jejich různá motivace vybraný obor dostudovat, případně úspěšně dokončit obor jiný. Z těchto důvodů dochází k přestupům studentů z oboru na obor, případně do jiných forem studia a nezanedbatelné je i to, že část studentů studium ukončí předčasně a do terciárního vzdělávání se ani v budoucnu nevrátí. V časovém horizontu tří až čtyř let neustále vzrůstá počet studentů, kteří sice studium na vysoké škole předčasně ukončili, ale na vysoké školy se vracejí a zkoušejí studovat ať už ve stejném, nebo v jiném oboru, případně na stejné, nebo jiné vysoké škole.“

Šetření Krninské Růženy (2003) se zabývá výzkumem uplatnění absolventů Zemědělské fakulty JČU (v roce 2003 spadali studenti Ekonomické fakulty pod fakultu Zemědělskou), ze kterého vzešly výsledky, které poukazují na více než polovinu (okolo 60 %) studentů, kteří našli první zaměstnání ve vystudovaném oboru. Ve svém oboru

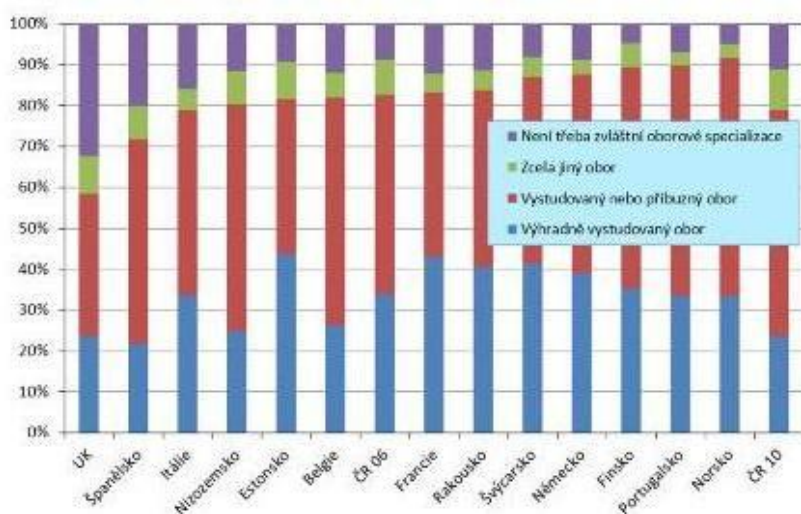
nastupovali do prvního zaměstnání hlavně absolventi ekonomických oborů Účetnictví a finanční řízení podniku a Obchodní podnikání (přibližně $\frac{3}{4}$ absolventů). Tento výzkum rovněž potvrzuje nezáměr určitého zlomku studentů o setrvání ve vystudovaném oboru nebo neúspěch nalezení práce ve vystudovaném oboru.

Jednou z částí výzkumu Reflex 2010 (Zelenka Martin, Ryška Radim, 2011) byla shoda vystudovaného oboru a vykonávaného zaměstnání napříč zapojenými zeměmi. Z výzkumu vychází, že studenti ze Španělska a Velké Británie měli velké problémy si najít odpovídající práci vystudovanému oboru a to z důvodu vysokého počtu absolventů. Nejmenší problémy najít si práci v oboru měli absolventi v Norsku a Portugalsku, kde jich zhruba 90 % pracovalo na pozicích, pro které byl nejvhodnějším oborem alespoň příbuzný tomu, který absolvent na dané pozici vystudoval. Nejvyšší podíl absolventů, kde byl požadován výhradně vystudovaný obor, mělo Estonsko a Francie, a to zhruba 43 %.

V České republice pracovalo na místech odpovídajících vystudovanému nebo příbuznému oboru podle šetření REFLEX 2010 necelých 79 %. O více než 10 % poklesl podíl absolventů mezi lety 2006 a 2010, kteří pracovali na pozicích, kde byl vyžadován výhradně vystudovaný obor, a naopak se zvýšil podíl pracujících na pozicích požadujících vystudovaný nebo příbuzný obor. Zdá se tedy, že čeští absolventi ekonomických oborů čím dál tím více pracují na pozicích, jejichž požadavky na vystudovaný obor jsou specifikované volněji, viz Graf 21.

Analýza Kouckého Jana a Zelenky Martina (2011) potvrzuje výše uvedené tvrzení a dodává: „Česká republika se řadí k zemím, kde je vztah mezi oborem vzdělání a zaměstnání spíše volnější; absolventi tedy více než v jiných zemích pracují v povoláních, kde postačuje i příbuzný obor. Obzvláště výstižná je tato charakteristika pro absolventy z let 2005/06, kdy jich na takovéto pozici pracovalo v roce 2010 téměř 60 %, zatímco v zaměstnáních, kde je nejvhodnější výhradně vystudovaný obor, stejně jako na pozici, kde byl nejvhodnější zcela jiný obor nebo není potřeba oborové specializace, jich pracuje shodně zhruba po 20 %. V České republice tak pracuje 4 až 5 let po absolvování mimo svůj obor zhruba každý pátý vysokoškolák“.

Graf 21 Práce v oboru, evropské země 2006 a ČR 2010

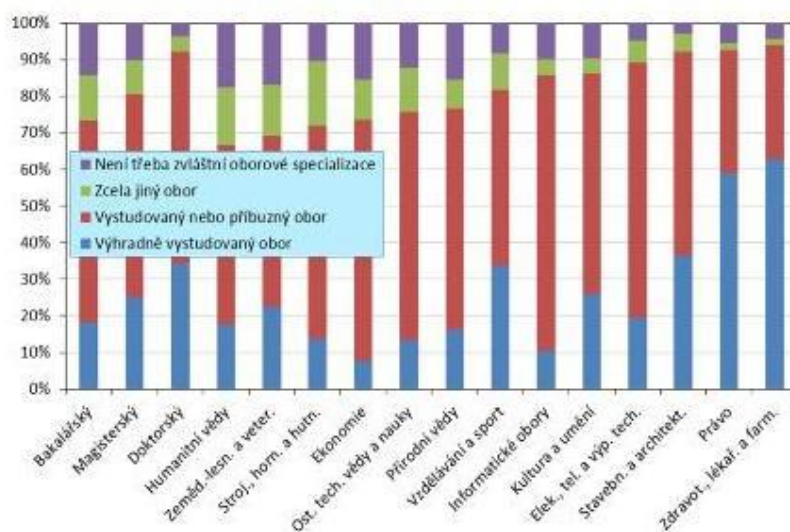

Zdroj: Výzkum REFLEX 2010, Zelenka, Ryška, 2011

Během výzkumu REFLEX 2010 bylo dále zjištěno, že napříč obory v rámci vysokých škol v ČR lpí studenti ekonomických oborů nejméně na práci ve vystudovaném oboru a zároveň patří mezi studenty, kteří se naklánějí k práci v zcela odlišných oborech nebo k zaměstnáním, kde není vyžadováno zvláštní oborové specializace, viz Graf 22. Výhodou absolventů s ekonomickým vzděláním může být získání práce v řadě příbuzných oborů a to díky svému široce pojatému vzdělání.

Průzkum uplatnění absolventů ekonomické fakulty JČU prováděný Miroslavem Drbohlavem (2008) ukázal, že pro práci, kterou vykonává 64,3 % absolventů UFŘP a 76,5 % absolventů OP, je vhodný vystudovaný či příbuzný obor. Jednoznačně vystudovaný obor považovalo 28,6 % absolventů UFŘP a pouze 5,9 % z absolventů oboru OP za nejvhodnější pro obor svého zaměstnání.

Graf 22 Práce v oboru, typ a obor vzdělání, ČR 2010

Zdroj: REFLEX 2010, Zelenka, Ryška, 2011

Výše uvedené výzkumy potvrzují výsledky dotazníkového šetření pro tuto práci, kdy menší polovina studentů JČU chce práci přímo v oboru (39,19 %) a více jak polovina (55,41 %) se k zaměstnání v oboru spíše přiklání, přímo ji nevyžaduje a je ochotna nebo chce pracovat v jiných oborech.

Zahraniční studenti preferují nalezení zaměstnání především v oblasti managementu (26,67 %), financí (23,33 %) a marketingu (20 %). Taktéž studenti oboru ŘEP by volili oblast managementu (34,48 %) a financí (17,24 %). Oproti tomu studenti OP zařadili na první místo oblast cestovního ruchu (48,89 %), lze předpokládat, že tato preference je ovlivněna specializací oboru OP – cestovním ruchem.

Preferovaným odvětvím je mezi studenty odvětví Obchodu, které by si zvolilo pro vykonávání zaměstnání 33,78 % českých a 26,67 % zahraničních studentů. Jedna pětina zahraničních studentů je zainteresovaná v odvětví Finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví. Oproti tomu studenti JČU na druhém místě upřednostňují práci v odvětví Ubytovacím a stravovacím.

Dle provedeného výzkumu je zřetelné, že zahraniční studenti si věří mnohem více oproti českým studentům v nalezení přijatelné či relevantní práce po vysoké škole. Osmdesát procent zahraničních studentů v tomto nevidí problém, avšak českých studentů je se stejným názorem pouze 66,22 %. To odpovídá i představě o získání „vysněné“ pozice studenty, kdy 40 % zahraničních studentů si myslí, že není problém,

aby po studiích vykonávali svou vysněnou pozici, viz *otázka č. 6*. Identického mínění v ČR je necelých 23 % studentů. Lze konstatovat, že zahraniční studenti vidí své šance na získání zaměstnání podstatně pozitivněji a tolik se nebojí neúspěchu při hledání první práce. Často zmiňovaným důvodem pro nenalezení vysněné či relevantní pozice byl respondenty uváděn nedostatek či absence praxe. Praxe je častým problémem studentů. Pro studenty je velkým plusem práce při studiu, nemusí nutně souviset s pozicí, na kterou se student po skončení vysoké školy hlásí, ale je dobré vykonávat jakoukoliv práci, aby budoucí zaměstnavatel viděl snahu studenta.

To potvrzuje i Linda Vavříková, zakladatelka firmy na zážitky: *"Když se k nám do firmy hlásí lidé, kteří hledají práci, a vidím, že během celého studia nic nedělali, nezkoušeli, nechodili na brigády, tak vlastně nemají dostatek zkušeností a praxe, aby vlastně v té firmě mohli rovnou začít fungovat."*

V posledních letech se rozjíždí několik projektů na zapojení studentů do různých projektů za účelem získání praxe. Iniciativa vychází jak ze strany firem, tak i ze strany Evropské unie a Ministerstva práce a sociálních věcí. Tyto projekty vidím jako velice přínosné, jak pro firmy, tak i pro studenty. Po zapojení studentů do těchto stáží a projektů se značně zvyšují reálné šance zúčastněného studenta při hledání zaměstnání po ukončení studia.

Řešením na nedostatek praxe studentům by mohl být nově spuštěný projekt Evropským sociálním fondem v ČR za pomoci spolupráce Fondu dalšího vzdělávání s názvem Stáže pro mladé, pomocí kterého je umožněno končícím studentům nastoupit na stáž do různých firem a získat tak potřebnou praxi. Tento projekt je reakcí na problém zaměstnatelnosti absolventů škol. Neboť absolventi se často točí v bludném kruhu. Jako uchazeči o zaměstnání jsou odmítáni, protože nemají pracovní praxi, kterou jim ale nikdo nechce poskytnout. A právě to by měl alespoň částečně vyřešit projekt Stáže pro mladé, který bude přínosem jak pro stážisty, tak i pro samotné firmy (Fond dalšího vzdělávání, 2013).

Další možností, jak studenti mohou získat praxi, a to v zahraničí, jsou stáže, na které studenti mohou vyjet prostřednictvím programu Erasmus. Tyto stáže jsou částečně financované z prostředků Evropské unie a umožňují studentům vykonávat praxi v zahraničí. Student tak získá požadovanou praxi a k tomu se ještě zdokonalí v cizím jazyce, ve kterém pracuje. Tyto stáže mají tedy hned dvojí výhodu.

Ohledně mobility studentů je možno konstatovat, že většina studentů ze zahraničí i z ČR je ochotna se přestěhovat za prací. Dá se říci, že výsledky ohledně ochoty stěhování se za prací překvapily. Čtyřicet procent cizinců a necelých 38 % českých studentů nemá žádný problém se změnou bydliště. Přibližně jedna třetina - 33,33 % zahraničních a 29,73 % českých studentů by se za prací přestěhovalo, pokud by nenašlo zaměstnání v okolí svého bydliště. Žádný zahraniční odpovídající neuvedl vyloženě neochotu změnu bydliště z důvodu práce. Tuto neochotu sdílejí pouze studenti JČU a to necelých sedm procent. Výsledky potvrzuje i aktuální studie pro ekonomický časopis Mladé fronty E15 (2013): „Plných 72 procent respondentů v ČR je ochotno se kvůli lepším pracovním příležitostem přestěhovat do jiného města a 63 procent by se odstěhovalo do zahraničí. Větší ochotu v tomto ohledu mají muži. Do jiného města je ochotno se přestěhovat 65 procent žen a 58 procent i do zahraničí. U mužů by se do jiného města přestěhovalo 82 procent z nich a 72 procent by za zajímavou pracovní nabídkou šlo do zahraničí.“

Zhruba 40 % českých a zahraničních studentů nemá zatím představu, kam po ukončení studia nastoupí. Okolo 30 % studentů z ČR a ciziny má představu v jakých firmách chce pracovat a kam pošle svůj životopis. Zájem o život a přesunutí se do jiné země než je bydliště respondentů bylo třetí nejčastější odpovědí. Zvolilo ji 13,33 % zahraničních a 12,16 % českých odpovídajících.

U zahraničních studentů se objevila většinová preference pracovat pro zahraniční společnosti (66,67 %) než pro domácí společnosti (26,67 %). U studentů JČU nevznikla žádná většinová preference. Zájem o práci v domácí – české firmě (39,19 %) převažuje o necelé tři procentní body nad zájmem pracovat v zahraniční firmě (36,49 %).

Co se velikosti týká, zahraniční studenti (43,33 %) a studenti oboru ŘEP (41,38 %) upřednostňují práci ve velkých podnicích, kterou by zvolilo pouze 17,78 % respondentů oboru OP. Na prvním místě studenti oboru OP (62,22 %) preferují středně velké podniky, které by volilo i 36,67 % zahraničních studentů a 34,48 % studentů z oboru ŘEP.

Majorita studentů (82,69 %) má představu o vykonávání řídicí pozice ve svém budoucím pracovním zaměstnání. Největší zájem o řídicí pozice je mezi studenty oboru ŘEP (93,1 %), kteří jsou směřováni k vykonávání funkcí v managementu. V analýze Drbohlava Miroslava (2008) se ukázalo, že 55,55 % absolventů oboru OP řídí několik

pracovníků či organizačních jednotek. A z oboru UFŘP řídící jednotku vykonává 53,46 % absolventů. Z toho plyne, že ne každý absolvent bude na řídící pozici, tuto funkci dle zmíněné analýzy získá přibližně jen každý druhý.

Týmová práce je nejpreferovanější formou spolupráce mezi studenty ekonomických oborů. Přiklání se k ní 40 % zahraničních studentů a 50 % českých studentů. Přibližně třetina studentů (33,33 % zahraničních a 31,08 % českých) se nenaklání k individuální ani týmové práci a je jim jedno jakou formu spolupráce budou využívat na pracovišti.

Zahraníční studenti přikládají největší důležitost v zaměstnání využití znalostí, pracovnímu prostředí a náplni práci. Čeští studenti preferují a dávají největší váhu náplni práci, možnosti růstu a finančnímu hodnocení.

Práci při studiu má necelých 80 % českých studentů a přibližně 67 % zahraničních respondentů. Nejčastější formou úvazku jsou práce formou brigád, jak mezi českými studenty, tak mezi ostatními Evropany. Většina pracujících má práci z důvodu výdělku (přibližně 73 % studentů JČU a zhruba 62 % studentů ze zahraničí) a menší skupina respondentů z důvodu získání praxe.

6. Závěr

Cílem práce bylo analyzovat preference a představy studentů a studentek ekonomických oborů z České republiky a ze zahraničí o jejich budoucím zaměstnání a možnostech uplatnění se na trhu práce pomocí dotazníkového šetření. Podle výsledků lze konstatovat, že studenti z ČR nejsou zcela přesvědčení o hledání zaměstnání v oboru, který vystudovali na vysoké škole. Pouze necelých čtyřicet procent respondentů je zcela rozhodnuto věnovat se oboru, který vystudovali. Více než padesát pět procent respondentů z ČR se přiklání k práci v oboru, avšak nelpí na ní. Oproti tomu studenti ze zahraničí jsou ve více jak padesáti šesti procentech rozhodnutí o vykonávání zaměstnání v oboru, který vystudovali a přes třicet tři procent respondentů se přiklání k práci v oboru.

Shoda studovaného oboru se zaměstnáním je jednoznačně větší u zahraničních studentů. Tento rozdíl neshody oboru studia a zaměstnání by neměl zůstat bez povšimnutí. Existuje mnoho důvodů, proč se o tuto problematiku zajímat podrobněji a hlouběji. Zaměstnanci pracující v oboru, který vystudovali, mají obecně větší potenciál pro profesní úspěšnost, tj. kvalifikační náročnost zaměstnání i souznění s vykonávaným zaměstnáním. Neméně důležité je mapovat a porovnávat strukturu terciárního vzdělávání, aby se předešlo nadbytku nebo naopak nedostatku absolventů určitých oborů a počet absolventů byl rovnoměrný k aktuální situaci na trhu práce. Tímto by se minimalizoval nedostatek či nadbytek odborníků jednotlivých oborů a došlo by ke zlepšení uplatnitelnosti absolventů v jednotlivých oborech.

Je potřeba si položit otázku, proč je tento rozdíl tak markantní mezi těmito dvěma skupinami. Proč čeští studenti oproti zahraničním nechtějí nebo nejsou zcela rozhodnutí pro setrvání v oboru i po ukončení studia a věnování se něčemu co vystudovali? Příčinou může být rychlý nárůst vysokých škol v ČR v posledních letech, kdy byl velký zájem o terciární studium a také o jeho absolventy ze stran zaměstnavatelů. Vysokoškolské vzdělání se tímto otevřelo širšímu okruhu zájemců o studium. Někteří zájemci o studium tak šli na jakoukoliv školu, na kterou se dostali, jen aby měli dosažené vysokoškolské vzdělání, aniž by se zajímali například o uplatnitelnost v oboru a o možný vývoj budoucí situace na trhu práce. Což mohlo způsobit nesoulad představ o budoucím zaměstnání se studovaným oborem.

Bylo by vhodné, aby se vysokoškolská politika více zaměřila na výše zmíněné faktory, tedy na strukturu nabízených oborů, na uplatnitelnost absolventů na trhu práce v jednotlivých oborech, kterému by byly přizpůsobeny náborové studentů do jednotlivých oborů a specializací s přihlédnutím k časovému faktoru než se z přijatých studentů stanou absolventi. Čímž by se dala částečně regulovat zaměstnatelnost studentů z jednotlivých oborů a taktéž by se přispělo k většímu zájmu studentů pracovat v oboru, který vystudovali.

K zlepšení vysokoškolské politiky v ČR by zajisté přispělo hodnocení vysokých škol na základě zaměstnatelnosti v oboru a ne na základě nyní nejčastěji používaných kritérií, kterými jsou počty přijímaných studentů na vysoké školy a počty studentů, kteří ukončili studium předčasně. Toto měřítko je pro budoucí absolventy rozhodně důležitější a více vypovídající než počty přijatých, neúspěšných a absolvujících studentů. V ČR se toto kritérium již bere v potaz, ale bohužel se mu prozatím nepřikládá nijak zvlášť velká důležitost.

Jako další srovnávací měřítko pro hodnocení vysokých škol by mohlo být kritérium přípravy studentů na praxi. A to jak povinné praxe v rámci studia, tak zprostředkování různých nabídek odborných stáží či praxí nejen v ČR, ale i v zahraničí. Tyto faktory mohou zcela zajisté zvýšit prestiž univerzity. Neboť díky spolupráci univerzit, firem a národních/mezinárodních organizací budou z vysokých škol vycházet kvalifikovaní absolventi, kteří budou na trhu práce žádaní, potřební a budou tak mít mnohem lepší uplatnění.

Tato diplomová práce byla pilotním průzkumem a splnila účel v získání preferencí a názorů studentů z různých zemí ohledně volby povolání. Na základě výsledků lze formulovat hypotézy, které mohou být základem pro výzkum:

Hypotéza 1: Zahraniční studenti preferují zaměstnání v oboru, který vystudovali na vysoké škole.

Hypotéza 2: Studenti ekonomických fakult z ČR jsou zaměstnání v oblastech, které jsou vzhledem k vystudovaným oborům pouze příbuzné nebo kde není vyžadována žádná oborová specializace.

Hypotéza 3: Studenti z ČR ale i ze zahraničí pracují již během studia, aby získali potřebnou praxi.

7. Summary

The aim of this thesis is to compare employment preferences of economics faculty students in the Czech Republic (students from University of South Bohemia in České Budějovice) and abroad which they have on the labour market in different ways. One part of the thesis is analysis of questionnaire survey where are elaborated answers of respondents. Another part is the comparison of the analysis with results of others analysis from different authors and institutions. In the last part of this thesis are made a suggestions how possible is to improve current situation.

The work deals with possible solution proposals which lead to elimination of working young people in some area which is not similar to the field of their study. What can be disadvantage barrier in the labour market. Firstly government should make new evaluation of universities, secondly there should be more co-operation between universities and companies for the purpose of arranging internships for students and thirdly students should start with choosing relevant field of study where they can work after graduation.

Key words: education, employment preferences, students' preferences, field of study, work environment, employment, labour market, university

8. Seznam použitých zdrojů

Absolventi vysokých škol marně hledají práci. In: *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/198650-absolventi-vysokych-skol-marne-hledaji-praci/>

BARTUŠEK, Aleš a kol. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů*. Praha: Vydavatelství pedagogické fakulty, Univerzita Karlova v Praze, 2008. ISBN 978-80-7290-370-2.

Bílá kniha terciárního vzdělávání. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://archiv.uiv.cz/clanek/618/1482>

Boloňský proces. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Boloňský proces* [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>

BURDOVÁ, Jeny a CHAMOUTOVÁ. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláváním - 2011* [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2011_pro_www.pdf

BURDOVÁ, Jeny, Gabriela Doležalová a kol. Uspořádal Robert Sukup *Národní ústav pro vzdělávání Praha 2012 Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2011* [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-03-11]. ISBN 978-80-87063-93-4. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/VIP2/Uplatneni_2011.pdf

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospělých s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 1081-171-2000.

České školství v mezinárodním srovnání: Stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD Education at Glance 2012. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/24198>

Český student chce nástupní plat 22 tisíc čistého. Nejvíce natahují ruku Slovinci. In: *E15.cz: Mladá fronta* [online]. 2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/cesky-student-chce-nastupni-plat-22-tisic-cisteho-nejvic-natahuji-ruku-slovinci->

DAŇKOVÁ, Eva. *Faktory ovlivňující výběr oboru vzdělání*. Brno, 2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/35355/pedf_b/BcDankova.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Pavla Stejskalová.

DRBOHLAV, Miroslav. *Analýza uplatnění absolventů ZF JU na trhu práce*. České Budějovice, 2008. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Doc. Ing. Růžena Krminská, CSc.

EU přichází s novou strategií vysokoškolského vzdělávání. In: *Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii* [online]. 2011 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/strategie_evropa_2020/-zastupitelske_urady-representation_brussels-publish-cz-evropska_unie-strategie_evropa_2020-eu_prichazi_s_novou_strategii.html

FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Stáže pro mladé: Cesta k pracovním příležitostem* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.stazepromlade.cz/cz/tiskove-centrum/973/nedostatek-prakticky-zkusenosti-je-minulosti-absolventum-se-diky-stazim-usnadni-vstup-na-trh-prace>

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7

GIDDENS, Anthony. *Sociology*. rev. and updated with Philip W. Sutton. Cambridge: Polity Press, 2009. 6th edition. ISBN 978-07-4564-358-8.

HLAĎO, Petr. *Volba povolání: Volba povolání dospívajících v kontextu rodiny* [online]. Brno, 2008 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/uvod/>

JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2397-6.

JANSOVÁ, M. Možnosti profesní orientace žáka na základní škole. Praha, 2004, Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy na katedře pedagogiky. Vedoucí práce Dvořáková Markéta.

KLEŇHOVÁ, Michaela. ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ. Analýza: Ukazatele hodnotící přístup, účast a výstupy z terciárního vzdělávání aneb Kolik máme vlastně studentů - hodně nebo málo?. Podkladová analýza pro Bílou knihu terciárního vzdělávání. Praha: Tauris, 2007. ISBN 978-80-211-0547-8.

KOTÍKOVÁ, Jaromíra. 2003: Rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání z pohledu úřadu práce. In: MAREŠ, P., SIROVÁTKA, T. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 128-138. ISBN 80-210-3048-8

KOUCKÝ, Jan a Martin ZELENKA. STŘEDISKO VZDĚLÁVACÍ POLITIKY, Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011*. Praha, 2011. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi_V%2011.pdf

KRNINSKÁ, Růžena a kol. *Uplatnění absolventů Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za období 1998-2002*. České Budějovice: JČU v ČB, Zemědělská fakulta, 2003. ISBN 80-7040-622-4.

Metodické centrum CZ-ISCO. *Informační systém o průměrném výdělku* [online]. 2010-2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz/cz/Metodicke-centrum-CZ-ISCO.aspx>

Mezinárodní projekt REFLEX. *Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta: Středisko vzdělávací politiky* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/default.asp?page=svp&KID=27>

Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED. *Český statistický úřad* [online]. 2008 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2011: Vzdělávání v roce 2011 v datech* [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-03-19]. ISBN 978-80-87601-14-3. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/27195>

Největší vliv při výběru vysoké školy mají na studenty rodiče. In: *Studentské finance* [online]. 2011 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://student.finance.cz/zpravy/finance/299345-nejvetsi-vliv-pri-vyberu-vysoke-skoly-maji-na-studenty-rodice/>

NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. První vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. ISBN 80-247-0384-X.

NOVÝ, Ivan a kol. *Sociologie pro ekonomy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-433-9.

Odbor analyticko-koncepční: Výkonové ukazatelé. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f2.html

RYŠKA, Radim a Martin ZELENKA. *Absolventi vysokých škol: hodnocení vzdělání, uplatnění na trhu práce, kompetence*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2011. ISBN 978-80-7290-527-0. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/REFLEX2010_publikace2011.pdf

Studenti a absolventi vysokých škol v roce 2010. In: *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/\\$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf)

Terciární vzdělávání: Česká republika. *EURYPEDIA: European Encyclopedia on National Education Systems* [online]. 2012 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Terci%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD

The Bologna Process - Towards the European Higher Education Area. *European Commission - Education & Training* [online]. 2013, 07 February 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/higher-education/bologna_en.htm

The Bologna Process 2020: The European Higher Education Area in the new decade. *Bologna process* [online]. 2010 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/leuven_1_ouvain-la-neuve_communicu%C3%A9_april_2009.pdf

ÚLOVCOVÁ, Helena a kol. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2007*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-87063-07-1. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/uplatneni_2007.pdf

VOJTĚCH, Jiří a Daniela CHAMOUTOVÁ. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii* [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ2011_pro_www.pdf

VOJTĚCH, Jiří a kol. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2003*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2003. ISBN 80-85118-80-7. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/uplatneni_2003.pdf

Vysoké školství: Boloňský proces - často kladené otázky. *Evropská komise: Zastoupení v České republice* [online]. 2009, 30/10/2010 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/memo09170_cs.htm

ZELENKA, Martin. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-372-6.

ZELENKA, Martin a Radim RYŠKA. *Reflex 2010: zpráva druhá: Přechod ze vzdělávání na trh práce a první práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/REFLEX2010_Zprava2.pdf

9. Seznam Grafů

Graf 1 Studenti a absolventi vysokých škol v ČR	14
Graf 2 Podíl lidí s vysokoškolským titulem pracujících na pozici vyžadující vysokoškolskou kvalifikaci.....	17
Graf 3 Respondenti dle pohlaví	25
Graf 4 Velikost obcí či měst odkud pocházejí respondenti	26
Graf 5 Zájem studentů pracovat v oboru, který vystudovali	27
Graf 6 Preferované oblasti pro nástup do zaměstnání po ukončení studia	28
Graf 7 Preference pracovních oblastí studenty z oborů ŘEP a OP.....	28
Graf 8 Preference odvětví mezi studenty.....	29
Graf 9 Preference odvětví studenty oborů ŘEP a OP.....	35
Graf 10 Shoda preferované oblasti budoucího zaměstnání a oboru studenta na vysoké škole.....	31
Graf 11 Představa budoucí profese	31
Graf 12 Šance nástupu na vysněnou pozici	32
Graf 13 Pravděpodobnost získání přijatelné profese po ukončení studia očima studentů	33
Graf 14 Mobilita studentů.....	34
Graf 15 Představa o době po skončení studia	35
Graf 16 Preference firmy	36
Graf 17 Preference organizace dle velikosti	37
Graf 18 Práce na řídicí pozici	37
Graf 19 Individuální versus týmová práce.....	39
Graf 20 Zaměstnání studentů během studia.....	41
Graf 21 Práce v oboru, evropské země 2006 a ČR 2010	44
Graf 22 Práce v oboru, typ a obor vzdělání, ČR 2010.....	45

10. Seznam Tabulek

Tabulka 1 Preference být zaměstnán na řídicí pozici	38
Tabulka 2 Kritéria hrající roli při volbě zaměstnavatele	40
Tabulka 3 Důvod práce při studiu.....	41

11. Přílohy

Příloha 1	Dotazník v českém jazyce
Příloha 2	Dotazník v anglickém jazyce

Příloha 1

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o pomoc při vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit, jaké jsou představy studentů a studentek ekonomických oborů v ČR a zahraničí o jejich budoucím zaměstnání a možnostech uplatnění na trhu práce. Dotazník bude sloužit pro praktickou část mé diplomové práce na téma: „Preference zaměstnání studentů a studentek ekonomických oborů v ČR a zahraničí“.

Dotazník je určen studentům JČU a studentům zahraničních univerzit. Vyplnění dotazníku je anonymní a zabere Vám přibližně 5 minut času.

Předem Vám velmi děkuji za Váš čas i ochotu.

Brůžková Karolína

1) Chcete pracovat v oboru, který jste vystudoval/a?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

2) V jaké oblasti chcete pracovat po ukončení studia?

- Management
- Marketing
- Cestovní ruch
- Řízení lidských zdrojů
- Obchod
- Finance
- Výroba
- Administrativa
- Jiné – uveďte prosím jaké

3) V jakém odvětví chcete pracovat po ukončení studia?

- Zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov
- Těžba nerostných surovin
- Zpracovatelský průmysl
- Stavebnictví
- Obchod
- Ubytování a stravování
- Doprava, skladování
- Finanční zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví
- Informační a komunikační činnosti
- Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti
- Veřejná správa a obrana
- Vzdělávání

- Zdravotnictví a sociální péče
- Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
- Jiné - uveďte prosím jaké

4) Shoduje se oblast, ve které chcete pracovat, se zaměřením Vašeho oboru?

- Shoduje se zcela
- Shoduje se částečně
- Neshoduje se

**5) Máte jasnou představu, jakou profesi chcete vykonávat po ukončení studia?
Pokud ano, uveďte, jakou profesi chcete v budoucnu vykonávat.**

- Ano -
- Ne

6) Je reálné, abyste nastoupil/a na Vaší vysněnou pozici po ukončení studia na VŠ?

- Ano
- Ne, nemám praxi
- Jiné (uveďte prosím)

7) Myslíte si, že máte šanci po ukončení studia nalézt pro vás přijatelnou práci?

- Ano
- Ne

8) Jste ochotna/ochoten se přestěhovat za práci?

- Nemám problém se změnou bydliště
- Přestěhuji se až v případě, kdy nenajdu práci v okolí mého bydliště
- O změně bydliště bych uvažoval/a jen při získání velmi dobré pracovní nabídky
- Změna bydliště pro mě nepřipadá v úvahu

9) Máte jasnou představu, kde budete pracovat po ukončení studia?

- Ano, už mám domluvenou práci
- Ano. Víím, do jakých firem chci poslat svůj životopis
- Chci odjet do zahraničí
- Chci podnikat
- Chci si založit rodinu
- Nemám představu
- Jiné (uveďte prosím)

10) V jaké organizaci byste rád/a pracoval/a?

- V české společnosti
- V zahraniční společnosti
- Ve vlastní firmě
- Ve veřejném sektoru
- V neziskové organizaci
- Jiné (prosím uveďte)

11) Chci pracovat:

- V malém podniku
- Ve středně velkém podniku
- Ve velkém podniku
- V rodinném podniku
- Ve vlastním podniku

12) Představujete si svoji budoucí práci na řídicí pozici?

- Ano
- Ne

13) Preferujete týmovou nebo individuální práci?

- Týmovou
- Individuální
- Je mi to jedno

14) Co je pro Vás důležité při volbě zaměstnavatele? (1-nejvíce, 5-nejméně)

U každé podotázky prosím zvolte odpověď v rozpětí 1-5:

	1	2	3	4	5
Pracovní kolektiv:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Pracovní prostředí:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Náplň práce:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Možnost využít svoje zkušenosti:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Finanční ohodnocení:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Služební benefity:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Pracovní doba:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Profesní vzdělávání:	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5
Možnost růstu:	☐	☐	☐	☐	☐

15) Máte práci i při studiu?

- Ano, pracuji na plný úvazek
- Ano, pracuji na částečný úvazek
- Ano, mám brigádu
- Ano, podnikám
- Ne, nemám

16) Pokud máte práci při studiu, je to z důvodu:

- Získání praxe
- Vydělku
- Z jiného důvodu

17) Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž

18) Kolik je Vám let?

Prosím uveďte:

19) Jaký obor studujete?

Prosím uveďte:

20) Prosím uveďte, v jakém kraji ČR žijete:

- Hlavní město Praha
- Jihočeský kraj
- Jihomoravský kraj
- Karlovarský kraj
- Kraj Vysočina
- Královéhradecký kraj
- Liberecký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Olomoucký kraj
- Pardubický kraj
- Plzeňský kraj
- Středočeský kraj
- Ústecký kraj
- Zlínský kraj

21) Pocházíte z města či obce:

- Do 5000 obyv.
- 5 001 – 10 000 obyv.
- 10 001 – 25 000 obyv.
- 25 001 – 50 000 obyv.
- 50 001 – 100 000 obyv.
- 100 001 a více obyv.
- Praha

Příloha 2

Dear Sir or Madam,

I am a student at the Faculty of economics of the University of South Bohemia in České Budějovice. I would like to kindly ask you to fill in this questionnaire which was made for the purpose of my thesis. This questionnaire is intended for university students only. The aim of this questionnaire is to compare employment preferences of economics faculty students in the Czech Republic and abroad. Thank you very much for your time!

Best regards,

Karolína Brůžková

1) Do you want to find a job related to your field of study?

- Strongly agree
- Somewhat agree
- Somewhat disagree
- Disagree

2) Which field do you want to work in after your graduation?

- Management
- Marketing
- Tourist industry
- Human resources management
- Trade
- Finance
- Production
- Administration
- Other

3) Which sector do you want to work in after your graduation?

- Agriculture, Forestry, Fishing and Hunting
- Mining, Quarrying, Oil and Gas Extraction
- Manufacturing sector
- Construction sector
- Trade
- Accommodation and Food Services
- Transportation and Warehousing
- Finance and Insurance
- Real Estate and Rental and Leasing
- Public administration
- Health Care and Social Assistance
- Educational Service
- Information sector
- Arts, Entertainment, and Recreation
- Other

4) Is the field which you want to work in same as your specialization at the university?

- Strongly agree
- Somewhat agree
- Disagree

5) Do you have an idea what kind of job you would like to get after graduation? If so, please state which profession would you choose.

- Yes
- No

6) Do you think it is possible to get the job of your dreams after graduation?

- Yes
- No, I don't have professional experience
- Other

7) Do you think that you have a chance to get an acceptable job after graduation?

- Yes
- No

8) Are you willing to relocate for a job?

- Of course. I don't have any problem with relocation.
- If I don't find a job close to my house, I will move.
- I would only consider moving if I got a very interesting job offer.
- Moving is out of the question.

9) Do you have an idea where will you work?

- Yes. I already have a negotiated job.
- Yes. I already know where I want to send my CV.
- I want to go abroad
- I want to start a business.
- I want to start a family.
- I have no idea.
- Other

10) In which type of organization would you like to work?

- In a domestic company
- In a foreign company
- In the public sector
- In a non-profit institution
- Other

11) I would like to work:

- In a small company
- In a medium-sized company
- In a large company
- In a family business
- In my own business

12) Can you imagine working in a management position?

- Yes
- No

13) Do you prefer to work independently or in a team?

- In a team.
- Independently.
- It doesn't matter.

14) What is the most important for you when choosing your employer? (1-the most important, 5-the least important)

Please, choose a value from 1 to 5 for each point:

Working relationships:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Working environment:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Scope of employment (main activities and responsibilities):	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Chance to apply your experience:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Salary:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Benefits:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Working time	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Professional education:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐
Possibility of professional growth:	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

15) Do you work during your studies?

- Yes, I am full-time employed.
- Yes, I am part-time employed.
- Yes, I have a summer/temporary job.
- I am self-employed.
- No, I don't.

16) If you work during your studies, the reason is :

- To get experience
- To earn money
- Other reason

17) Your gender:

- Female
- Male

18) How old are you?

19) What is your field of study?

20) In which country do you live?

21) How many inhabitants does your town/city have?

- 5000 and less inhabitants
- 5 001 – 10 000 inhabitants
- 10 001 – 25 000 inhabitants
- 25 001 – 50 000 inhabitants
- 50 001 – 100 000 inhabitants
- 100 001 and more inhabitants